

קדושת ציון

דרישת ציון על טהרת הקודש • דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ז
העלון מופץ ב-6,000 עותקים בכל ריכוזי היהדות החרדית

דעת תורה

מאת הגאון רבי יחיאל מיכל טוקצ'ינסקי זצ"ל

להציל את דת ישראל ואת קדושת הארץ ממחלליה ולחמיה. הן אמנם עוד היום רובם ככולם קשורים בנימים הרבה לארץ קדשנו, אליה פונים בכל התפילות ומתפללים עליה שלש פעמים ביום בתפילות ובברכת המזון, ומעלים את זכרונה על ראש שמחתם. ביחוד עוד היום הם תומכים בישוב הארצישראלי לא פחות משתמכו לפנים. אבל הם עצמם חובבים עדיין את הישוב הגלותי, ומהם שדומה עליהם ששם ביתם גם לעתיד. על כל שומרי תורה ומצוה, ביחוד על כל רבנינו, לקבל לקח לימוד מהעליות הקדומות שעלו לא"י במסירות נפש והיו תאבים להסתופף בחצרות ה' ולחלץ את קדושת הארץ ממחלליה. 'זברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו' (משלי ט"ז, ז), וישראל ישב לבטח מאויביו החיצוניים, והיה עם ישראל בא"י מבהיק שוב בזוהרו כבשנות קדם, והיינו מתקרבים יום יום אל גאולתנו השלמה ואל היעוד המקווה.

ממוך "ספר ארץ ישראל", משנת"ו, ירושלים, ת"א סוף סי' כ"ז, ס"ק ח' - ט'

ומה חסר כיום אותה התשוקה העזה אשר יקדה בלבבות שלומי אמוני ישראל הקודמים שבחז"ל. אילו היתה הנסיעה והכניסה לא"י כל כך קלה לפני מאה שנה או אילו היו כל שלומי אמוני ישראל שבתקופה זו מתאזרים באותה משיכה נפשית לעיר וארץ קדשנו, כי עתה היתה א"י מיושבת רובה ככולה שומרי תורה ומצוה, ועל כסאות הכנסת במדינת ישראל היו יושבים רובם ככולם עברים מקוריים היודעים ומרגישים מה זו א"י לישראל, ובאיזה קשרים קשורים זו לזה, והיתה לא"י צורה אחרת לגמרי. חוקי הכנסת היו מבוססים על תורת ישראל, ולא היתה כלל עולה על הדעת שיש בישראל שאלת שמירת שבת ובעיה לגידול חזירים ולא שאלת גיוס בנות ולא היתרים לנתוחי מתים ומכ"ש שלא היה למסיון חופש גמור להעביר בני ישראל אל השמד. לא פריקת עול, לא חילולי ערכי ישראל, לא מלחמת חול על הקודש ולא נוער המתחנך על הפקרות בזלזול חיי האדם. כל זה היה עושה אילו היתה המשיכה הנפשית לשומרי אמונת ישראל שבחז"ל. הם היו יכולים

הם מהווים חילול ה', בבואם לנשל את עם ישראל מאדמתו. המואזין קורא בשם אלוהי האיסלם, וצועק בקול גדול, כי אותו אלהים הוא בעל הכח, הוא השולט, הוא המחליט מי יירש את הארץ. ואם למואזין יש זכות קיום, אזי פרוש הדבר, חלילה, שה' אלוקי ישראל אינו מסוגל להשתיק אותו, וממילא - אינו קיים, היל"ת. השתקת המואזין אינה פעולה שנובעת מדאגתנו לאיכות הסביבה. השתקת המואזין היא החיוב החשוב ביותר שחל עלינו כאומה - מחיקת חילול ה' וכאשר כבר מתיחסים לתופעה, אך בורחים מהעיסוק

אלוקי ישראל! אמנם כבר נפסק עליידי רוב הראשונים, כי האיסלם אינו בגדר עבודה זרה, אך הצמדת שמו של האלוקים לאותה דת נפסדת המלאה כל תועבה, רצח ועושוק, כאשר בשמה הם טוענים כי להם הארץ ולא לנו, בני אברהם יצחק ויעקב - כל זאת מורה על כך שקריאת המואזין אינה אלא קריאת הקרב של אותם בני השפחה כנגד ה' אלוקי ישראל. אותה קריאה אינה אלא המשך קריאתו של גלית הפלשתי בשעתו, אשר חרף מערכות אלוקים חיים, וכולם שתקו כנגדו, ורק דוד הבין את עומק חילול ה' שבדבר עד שלא יכל לסבול זאת והסיר את ראשו. את המואזין ואת מאזיניו צריך להוריש משום שבעצם מהותם

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

כאשר ניגשים להתבונן במציאות המתרחשת סביבנו לאורה של תורה ולאורם של דברי רבותינו ז"ל, מחובתנו לפני הכל לברר את אותן אמיתות יסוד, אשר לאורן ומכוחן יהודי חרדי המאמין בה' כאלוקי ההיסטוריה מתיחס לאירועים השונים שמתרחשים סביבו. רבנו הרמח"ל לימד אותנו בהקדמה למסילתו הטהורה, כי אף דברים ששורשיהם קבועים כבר בלב כל אדם, כגון התחלותיו ויסודותיו של החסידות האמיתית - "אם לא יעסוק בהם, יראה פרטיו ולא יכירם, יעבור עליהם ולא ירגיש בהם". אם כך נאמר על היחיד ביחס לעבודתו ויעודו, כאשר נאמנים עלינו דברי רבותינו, ולפיהם "אדם קרוב אצל עצמו", על אחת כמה וכמה שבמה שנוגע לחיי האומה, אנו עלולים להתקל באירועים שונים, ואם לא נחדד את חוש ההתבוננות לאור מה שידוע לנו מהמקרא ומדברי חז"ל, אנו עלולים נגש כעוורים באפלה מבלי להבין מה מתרחש ממש לנגד עינינו.

החודש זכינו לדוגמא מאלפת של מה שתואר כאן כאשר התקשורת דנה במה שמכונה "חוק המואזין". חוק זה, כך נאמר, נועד להנמיך את הווליום של הרמקולים המוצבים במסגדים, אשר מפריע לשנתם של רבים. אחר העלאת הצעת החוק, נוצרה דינמיקה ידועה מראש, כאשר מצדדי החוק טוענים לזכותם של רבים לישון בשקט, ואילו מתנגדיו טוענים טענות שונות ומשונות, מחשש לגורלם של צופרי השבת ועד טענה שממילא יש תקנות נגד רעש, ואין צורך בחוק זה. וכולם ללא יוצא מן הכלל רואים ואינם יודעים מה הם רואים, שומעים ואינם יודעים מה הם שומעים, עוסקים בזוטות כאותו ילד המתפלש לו בארגז החול וחושב שכל העולם כולו טמון באותו ארגז, ואינם מבינים דבר וחצי דבר ביעודם של ישראל, בתכלית הבריאה, במהלך האלוקי ובתפקידו בהגשמתו.

את המואזין צריך להשתיק לא משום שהוא מפריע למישהו לישון. את המואזין צריך להשתיק ולסלק מארצנו משום שקריאתו מהווה התרסה כלפי

המשך בעמוד הבא

אחת ההשלכות המרכזיות הנובעות מאותה חובת היבדלות הוא הימנעותו של ציבור היראים, המבין את חובת ההיבדלות, מהשתתפות בצבא המדינה. על-אף תשוקתנו להלחם באויב ולהשתתף בכיבוש הארץ ובעשיית נקמה בשונאי ישראל, הרי שהמציאות, בה הצבא מנוהל על-ידי פורקי עול, והוא מהווה כור היתוך המכנס לתוכו את כל הבא בשעריו מתוך מטרה ליצור זהות "ישראלית" בהמית המנותקת מהר סיני - אין ליראי ה' כל אפשרות להצטרף לאותו צבא. במדור שו"ת דרישת ציון מאת הרב בן-ציון גולדשטיין מתלבנת סוגיה חשובה זו, תוך בחינת כל הנימוקים המועלים לאי-השתתפותו של הציבור החרדי בצבא, כאשר בסיכומו של דבר עומדת השקפה בהירה הנשענת על נימוקי אמת, זאת תחת גיבוב הסברות שחלקן ישרות וחלקן עקומות, הנשמע מעת לעת על-ידי דוברים שונים של הציבור החרדי, לעיתים מטעם עצמם ולעיתים תחת חסות מפלגתית כזו או אחרת. אנו תקווה, שצעירי הצאן, העומדים לעיתים תחת מכבש לחצים, ידעו כעת להשיב דברים נכוחים ואמיתיים למול טענת ההשתמטות המושמעת כלפיהם.

בתשובה נוספת של הרב גולדשטיין הוא עונה על טענה שנשמעה כלפי "קדושת ציון", ולפיה אנחנו מכירים בתהליך קיבוץ הגלויות שאירע כאן כקיום דברי הנביאים, אף שקמה כאן מדינה חילונית. הרב גולדשטיין מבאר, כי אף הקלקולים הבאים תוך כדי המהלך מושגחים הם מאת ה'. המהלך האדיר שנעשה כאן על-ידי בורא עולם לא נעשה בצדקתנו, אלא מכח חילול שמו שחולל בגויים. ממילא כל המהלך של קיבוץ גלויות הוא קידוש ה', ואילו את הקלקולים הנלווים - מחובתנו לתקן.

במדור "קוראים כותבים" ישנה גם כן התייחסות לאותה ביקורת שנאמרה עלינו, כאשר הכותב עלום השם (מספר 100) מציג באור קולח את הגישות השונות לאותה מציאות של קיבוץ גלויות ואת ההשלכות הנובעות מכל גישה.

מכתב נוסף של קורא, היוצא מן הלב, מחזק את עלון "קדושת ציון" לנוכח התנגדויות כאלו ואחרות, הנשמעות מפעם לפעם.

אנו מודים לכל התומכים והמסייעים, ומקווים להמשיך הלאה להפיץ את האמת התורנית בלא מורא.

חודש טוב, העורך.

על היחס הנכון למאורעות השונים הפוקדים אותנו. כאשר אך מעיינים, רואים כיצד הנובאות מתרחשות ממש לנגד עינינו.

הרב חיים והב ממשיך במדורו לנתח אחת לאחת את טענות הספר "ויואל משה", כאשר הפעם הוא מתמקד באותו יסוד שרצה להעמיד אותו מחבר, ולפיו לא תתכן גאולה בלא תשובה, וממילא לא יתכן שתהליך הגאולה יתרחש באמצעות אנשים שאינם שומרי מצוות. הרב והב פותח את הגמרות ומעייין בפנים בעזרת רבותינו, עד שכוונת חז"ל נעשית ברורה כשמלה.

גם הרב חיים פרידמן ממשיך במדורו על הספר החשוב "קול התור", אשר היה לאורים ותומים בקרב תלמידי הגר"א מייסדי הישוב כאן בארץ. הפעם מתמקד הרב פרידמן בשמועה ידועה בשם הגר"א, ממנה עולה כי עיקר הפעילות בתהליך הגאולה צריכה להיעשות על-ידינו.

עיקרון זה, שאל לנו לשבת בחיבוק ידיים, ומחובתנו לקום ולעשות למען הבאת הגאולה, עולה גם מתוך הדעת תורה שהבאנו החודש, מפי הגאון רבי יחיאל מיכל טוקצ'ינסקי בעהמ"ח ספר "עיר הקודש והמקדש", "גשר החיים" ועוד ספרים רבים. רוחה ואוירה של ארץ-ישראל חופפים על דברי הגאון, אשר חי בירושלים וספג את קדושתה באופן מוחשי.

הרב בנימין הלוי אף הוא מגיש בפנינו את השקפת התורה הצרופה בדבר חובתנו לפעול להחשת הגאולה - באיזה שלב היא חלה, ומה חובתנו המעשית לאור זאת. דבריו של הרב הלוי, כמו תמיד, מבוססים היטב על פסוקי התנ"ך, גמרות, מדרשים ודברי הראשונים.

מי שזכה להבין עיקרון זה לפני שנים רבות היה הגאון רבי עקיבא יוסף שלינגר. במדורו "הוד קדומים" לבני הנעורים (אזינו קולאים ששקיקה גס היומר מנגוסים שנקדק הקולאים) מספר לנו הרב עקיבא רבינסקי על פעילותו ומסירות נפשו של רבי עקיבא יוסף אל מול מתנגדים מבפנים, שלא השכילו לרדת לסוף דעתו, ועל החורבן שאירע עקב אותה חוסר הבנה, מה שאפשר למרשיעי ברית להשתלט על הנהגת הישוב.

אותם מרשיעי ברית, כידוע לכולנו, ממשיכים לשלוט אף בימינו אנו, ותשוקתנו לישוב הארץ ולהקמת שלטון התורה אינה מתירה לנו, חלילה, להתקרב להם ולמעשיהם, אלא אדרבה - היא מחייבת ריחוק נפשי ומעשי מהם וממעלם. על נקודה חיונית זו עומד הרב מרדכי וייס במאמרו על חובת ההיבדלות מהרשעים.

בעיקר ועוסקים בטפל שבטפל - המצב מעיד על אותו עיוורון שהזכרנו, אותה קטנות-מוחין, אשר תאר הרמח"ל בבואו לעורר את האדם להקיץ מריבצתו ולעייין ברצינות במעשיו. הגיע הזמן, שיראי ה', הנושאים את שמו, יפקחו את עיניהם, יתבוננו במתרחש, ויגיבו כראוי לעם הנבחר, לא רק בסוגיה זו, כי אם בסוגיות רבות מספור שעולות על סדר היום הציבורי.

ואם כבר הזכרנו את חוק המואזין, מי יתן ונזכה לחזות בחקיקת "חוק הפעמונים", אשר יאסור על קיומן של הכנסיות הארורות בארץ הקודש, אשר ודאי מהוות עבודה זרה, אותה צווינו לשבר ולנתץ. לב מי לא יתפלץ בעוברו בפלטרין של מלך, בעיר העתיקה בירושלים, כאשר נשמעים אותם פעמונים, פעמוני הכנסיה, אשר מלבד השקר שב"בשורה" אותה הביאה לעולם - ידיה מגואלות בדם מיליוני יהודים במשך אלפיים שנה. כמוכן, שממשלת ישראל החילונית, אשר כבוד שמים וקיום ההלכה אינם מהווים עבורה כלל גורם - לא תעלה על הדעת לחוקק את אותו חוק מתבקש. אפילו תחת אצטלה של רעש ודציבלים, הם לא יסכנו את "מעמדנו הבינלאומי" עבור קיום דבר ה'. אותם אנשים רואים הכל דרך משקפיים של "ריאליות" ו"יחסי כחות בינלאומיים". אולם עלינו, יראי ה', מוטלת החובה להיות ערוכים ליום בו השלטון בארץ יהיה בידינו, ואז לחוקק את אותם חוקים הכרחיים, למורת רוחם של אנשי ה"ריאליה" וה"פרקטיקה" שאינם יודעים את ה'.

שליטת ה' בעולם ונצחונו המוחלט במאבק הרעיוני המתחולל משחר הבריאה ועד אחרית הימים - עיקרון זה אמור להנחות אותנו על כל צעד ושעל. במאמרו "תורה בגויים אל תאמין" מראה לנו הרב אליהו ברים כיצד מתבטא מאבק זה אל מול תרבות המערב כיום, כהמשך ישיר למאבק שהתחולל בחנוכה לפני מעל אלפיים שנה. הרב ברים מכין אותנו לקראת אותם ימים מופלאים, ובגליון הבא, א"ה, נייחד את הדיבור באופן יותר ממוקד על ימי החנוכה ומשמעותם.

גם הרב אליהו בן-צבי במדורו ההלכתי "שערי ציון" מעמיד אותנו על המשמעות המיוחדת של ימינו והמאורעות הסובבים אותנו ביחס לברכות אותן אנו מחויבים לברך על החורבן ועל הגאולה. בסוף דבריו ישנה תוכחת גלויה לכל אלו החושבים לרמות את ה' באמצעות פיקציות הלכתיות.

הרב אריה סגל בסיפורו מזכיר לנו שוב, כי בלא ידיעת התנ"ך כראוי לא ניתן ללמוד

Dear Jews! This unique pamphlet is being distributed all over the Charedi cities and neighborhoods in Israel. We have no governmental aid, as is obvious, and we depend solely on members of the public whom understand the importance of spreading our ideas. Due to the fact that many people all over the country and the Jewish world are waiting to read our message each month, and due to the fact that some noisy haters of us would do anything to prevent us from spreading our ideas, it is of utmost importance that our supporters all over the land help distributing the pamphlet in a professional manner and as much as possible. Car owners are specially called upon to help us with distributing. A professional distributor can work for us in Lakewood, New Jersey, but the costs are already very high. We also want to start distributing a pamphlet in English. We would be very grateful for any contribution and, as said above, for any help in distributing. You can be in touch with us in order to contribute, to take part in distributing or for any questions you may have. Just leave a message at 052-7195368 or better still, send an e-mail to yyy7@neto.bezeqint.net

קוראים כותבים

"קיבוץ גלויות" – כן או לא?

לאחרונה אנחנו שומעים רבות את הדיון סביב השאלה, האם התאספות ששה מליון יהודים על אדמת ארץ ישראל בשנים האחרונות נחשבת ל"קיבוץ גלויות" המובטח או לא.

מקובל לנו מרבתינו ראשי הישיבות, שכאשר יש שאלה ראשית כל יש להגדיר את הצדדים. זה החינוך שקיבלנו ממרן הגר"ח מבריסק, על זה הוא מסר נפשו יותר מכל: להעמיד דור של למדנים, שידעו להגדיר צדדים בבהירות, וממילא להעמיד דברים על דיוקם.

אז אם יש נידון האם אנחנו חוזים בקיבוץ גלויות, יש להגדיר ראשית כל למה כוונתנו כשאנחנו אומרים "קיבוץ גלויות", ולאחר מכן להגדיר את הצדדים האפשריים.

"קיבוץ גלויות" פירושו פשוטו כמשמעו, שעם ישראל שיצא לגלות מתקבץ בחזרה לארצו. הובטחנו על כך מפי הנביאים, וכשה מתרחש הרי מתרחש כאן היעוד שעליו הבטיח הקב"ה.

והנה במציאות עם ישראל אכן חוזר לארצו שנעזבה ממנו לפי כאלפיים שנה. אז מה אם כן השאלה?

השאלה היא האם מה שעם ישראל חוזר לארצו זה נובע מהבטחות הנביאים או לא. כלומר, האם מה שנאספנו לארץ ישראל זה קיום ההבטחה שהובטחנו עליה מפי הנביאים או לא.

מה הצד לומר שלא? הרי הנביאים אמרו שיהיה משהו והנה הוא נהיה לעינינו. מה הצד לומר שזה לא קשור?

יש כמה צדדים "אפשריים":

א. מה שחזרנו לכאן לא היה בכלל מההשגחה העליונה אלא ממעשה שטן. השטן רצה לחלוץ את כלל ישראל ולכן הוא שלח לכאן הרבה יהודים

אין מילים אחרות להגדיר את זה חוץ מהמילים של המדרש רבה (בבלי פסח כ"ו): "משל לתינוק שהיה רוכב על כתיפו של אביו וראה חברו של אביו אמר לו ראת את אבא, אמר לו אביו: אתה רוכב על כתיפי ואתה שואל עלי?"

אלא מה, הדוחק מבואר: אם יד ה' עשתה זאת, איך יתכן שזה נעשה על ידי רשעים עם כל כך הרבה כליון רוחני לעם ישראל? שתי תשובות בדבר: א. כבר היה לעולמים, גאולת בית שני היתה ביד כורש. ב. יתכן שהכליון הרוחני של עם ישראל באירופה היה קורה גם לולי הציונות, ופוק חזי מה אירע כמעט לכל העולים מרוסיה לאמריקה שהשליכו מעליהם את יהדותם ככלי אין חפץ בו ברגע שיצאו מהשטמטל.

ברגע הקיום של עם ישראל בארץ ישראל שומר עליו מהתבלולות יותר מכל השמירות שבעולם, ועולם התורה פורח כאן כפי שלא פרח מעולם באירופה.

הגיע הזמן להגיד תודה לקב"ה ולהפסיק לבעט בטובתו של מקום.

לסיום, ברצוני רק לספר מעשה ששמעתי מכלי שני, שחברותא של הגרי"א ויינמרוב זצ"ל שאלו פעם: "ילמדנו רבינו, מה ההסתכלות שצריכה להיות על העובדה שעם ישראל חוזר לארץ ישראל?" שתק הרב וחשב, ולבסוף אמר: "אפשר שזה קיבוץ גלויות... חוזר השואל ושאל: "ולמה לא אומרים את זה בקול?" ענה הרב: "מחשש היסחפות אחרי המדינה".

עלו והצליחו ותמשיכו להגדיל תורה ולהאדירה בדרך ההשקפה הצרופה המסורה לנו מרבתינו.

החפץ בעילום שמו, בני ברק.

ש"יתחלנו". ולכן עדיף להישאר באמריקה כדי לא להתחלף. לפי זה, עולם התורה הפורה כאן הוא משהו בדרך ל"חילון". עדיף ללמוד לימודים כלליים בגיל הנעורים בארה"ב מאשר לשקוד על התורה במהרה בפינוי, עדיף לעבוד במקומות גויים אחרי החתונה בבורו פארק מאשר לעמול על התורה במיר בירושלים. עדיף לבוסס עד צואר בקמפיין הבחירות של השיקס מהאשר להצביע למפלגה חרדית בארץ.

יש ציבור גדול שחושב כך. לכריאות.

ב. באמת הקב"ה רצה שיהיה כאן ציבור גדול של יהודים לפני הגאולה, אבל אין שום קשר בין זה לבין תהליך הגאולה. הקיבוץ גלויות שעליו התנבאו הנביאים התכוין למשהו אחר לגמרי.

הא, הרי אנחנו כבר כאן, ואיך אפשר יהיה לקבץ אותנו אחרי שכבר התקבצנו?

צ"ל שלפני משיח כולנו נתפור חלילה בחזרה לגרמניה או לרוסיה, לאיישישוק ולבעל, ואח"כ נחזור. למה? גזירת הכתוב.

לפי זה כשמתפללים "קבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו" מכוונים: "פורנו במהרה לארבע כנפות הארץ ואחר כך תשיבנו".

על זה נאמר: אם קבלה היא נקבל. אבל כל עוד שאין על זה קבלה, לא נקבל. חלילה.

ג. באמת הקב"ה רוצה שנהיה כאן עד ביאת המשיח, אבל זה לא קיבוץ גלויות. כלומר, אנחנו כאן, והגענו לכאן מכל הארצות, והקב"ה ברחמיו כונן לנו ישוב יהודי עם עולם תורה ענק באיכות וכמות, אבל זה לא ההבטחה היעודה. זה סתם. ההבטחה היעודה תקיים כשיבואו האמריקאים, האירופאיים, או רק אז יהיה הדבר האמיתי שעליו בכינו אלפיים שנה. רק את זה ביקשנו. את מה שאנחנו כאן לא ביקשנו אף פעם ואין לנו ענין בזה. מצידנו היינו מעדיפים להישאר באירופה.

חזקו ואמצו!

לכבוד אגודת הקודש "קדושת ציון"!

אין לי מילים לתאר את השמחה העצומה לראות שעדיין נשארו בדור הזה יהודים כמוכם שכמהים ומשתוקקים לבנין ארץ ישראל, ירושלים והמקדש,

לראות שעדיין ישנם יהודים שנאים ביהדותם!

נאים במה שהובטח לאבותם – ארץ חמדה טובה ורחבה!

נאים באלוקי ישראל שייחד את שמו על עם ישראל וארץ ישראל ולא על שום עם אחר ושום ארץ אחרת!

יהודים שכמהים לקשר עם יוצרם, לקשר עם א-ל חי!

קשר שמתבטא הכי חזק בירושלים כמאמר הפסוק "כל הכתוב לחיים בירושלים" היינו שמקור החיים הוא מירושלים, ולמה? – "כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם"!

ירבו כמותכם בישראל!!!

תמשיכו הלאה בכל הכוח!!!

אל תפחדו מהתקפות של כל מיני אנשים ואפילו ממחנה דיון (החרדים)

ככל שתוקפים אותכם יותר תדעו שאתם יותר בדרך האמת!

כי קימ"ל "האמת תהא נעדרת" וא"כ על כרחך שהשקר נפוץ בעולם, ולכן ככל שהשמאל הארוך נפוץ, פופולרי ושולט בעולם – כך זה מראה

שהאמת של קדושת ציון יותר אמיתית! ואדרבא השמאל זה ההוכחה הכי חזקה לאמיתות של קדושת ציון!

והדברים פשוטים וברורים ואינכם צריכים לאחד כמוני רק שכתבתי הדברים מלבני אל לבני ואגב כך אל לבכם אשר כלבבי!

אוהב! אוהב! אוהב!

ד. א. – המצפה בכל לב לגילוי מלכותו יתברך השלמה, ולראות כל ד' אמות בארץ ישראל מיושבת בעם ישראל ביהוד עם בנין ירושלים והמקדש בקרוב לעולם ועד

חזקו ואמצו!!!

יוסף חיים ברגר

ירושלים.

שאלה:

הזדעזעתי לקרוא במאמר "יסוד המעלה" בגליון החודש שעבר בתוך הסיפור המתאר את עליית עזרא ונחמיה ובנין ירושלים בימי בית שני את המשפטים הבאים, הצורמים כל אופן חרדית - "אברכי משי שקדנים ועמלי תורה מתוך הדחק העמידו עצמם בלוע הארי, כשהם הופכים עצמם לפועלי בנין כשנשקם חגור במתניהם, וחבריהם חסידים ואנשי מעשה מגוננים בגופם ובכלי מלחמה שבידיהם על הפועלים בוני העיר מיד חילות יושבי הארץ הבאים עליהם מזוינים. כך פעלו ללא הפוגה בבניה מהשכם בבוקר ועד ליל, כשאף בלילות אינם זונחים לרגע את נשקם מידיהם ועומדים על המשמר מיד מבקשי נפשם. בעוז רוחם ללא פחד וללא מורא נצבו מעטים מול רבים, כשהם רואים במלחמתם זו מלחמה על חיי בניהם ובני ביתם, ומשימים בטחונם באלוקי השמים".

משפטים חמורים אלו מזעזעים כל לב חרדי ונשמעים מפייהם של שונאי הדת למיניהם, החותרים לשנות את צביונו של עולם התורה. משפטים אלו כל מטרתם אינה אלא לקרר את האמבטיה ולהוציא את בני הישיבות מאהלי התורה לזרועות הצבא.

החותם במחאה
י.ר. בית שמש

תשובה:

משום מה הושמט ממכתבכם משפט שהתווסף מיד לאחר מילים אלו, ואשר מעקר מכל וכל את המשמעות הבעייתית כביכול, של משפטים אלה. בהמשך מאמר "יסוד המעלה", כתב הרב בנימין הלוי - "יצוין, כי באותם הימים, מערכת הביטחון כולה - החל מהפיקוד המדיני העליון ועד מפקדי השטח - הייתה נשלטת בידי יראי ה' מובהקים, ובשירות במשמר אזרחי זה לא היה משום פריצת גרדי ההתבדלות מהרשעים, או משום חשש כלשהו להשפעה רוחנית שלילית". אלא שמבין ריסי עיניך ניכר, שלדעתך טעם הימנעותם של יראי ה' מהשירות בצבא אינו אלא משום ביטול תורה והרס צמיחתם של בני הנעורים לתלמידי חכמים.

טעות זאת נובעת מערבוב שמיצרים גורמים שונים אם בזדון ואם בשגגה, בין פעילות שתדלנים המשתמשים בתירוץ זה לפטור את בני הישיבות - ואת כל מי שיכול לכלול עצמו בפטור זה - מזרועות צבא השמד, לבין המניע האמיתי להשתמשותנו מרשתנו. עד לאחרונה הכל ידעו, שתירוץ זה אינו אלא מן השפה ולחוץ, אך באמת ראוי לכל ירא ה' לברוח ממקום זה כמפני האש (גם אם אין עיסוקו צמורה לל). בעת האחרונה באו קלי הדעת בכלי תקשורת שבקצה המחנה להסתפח לאנשי רשע להיות לעזר ולאחיסמך למקצצים בנטיעות, וזורים חול בעיני ההמון כאילו כל טעם הימנעותנו משירות צבאי אינו אלא משיקולי ביטול תורה והגנתה והמסתעף.

גורמים אינטרסנטיים הפועלים ע"מ לקבל פרס או בהתנדבות בשורות השטן במסגרות

התקשורת הפסולה למיניהן, עושים שימוש ציני במחלוקת גדולי התורה על אופני ההתמודדות למניעת סכנת גזירת הגיוס והשמד, ומציגים מצג שווה מזויף, כביכול ישנו מי מגדולי התורה שתומך בשירות צבאי כלשהו לאנשים מסוימים בתנאים מסוימים. זאת, תוך שיתוף פעולה מלא עם הצגת הממסד החילוני, כאילו כל טעם התנגדותם של גדולי התורה לצבא השמד אינו אלא משום ביטול תורה.

ואכן אם כדבריהם כן היה טעם יראי ה' הנמנעים משירות בצבא השמד, היה בדברינו סתירה להנהגה זו, שהרי במעשה שהובא במאמר אנו רואים שראשי חכמי ישראל נחמיה וחרבירו שבוודאי היו חכמים בתורה יותר מהרב הכותב הנכבד והמזועזע, ויסקים עמנו כת"ר שגם חביריו של נחמיה לא היו מחממי ספסלים ויושבי חדרי תה גרידא, וכולם נטלו חלק של ממש בנשיאת כלי מלחמה להגנה מפני הצר הצורר הערבי.

אמנם אין צריך למעשה זה ולדומיו לשם הוכחה זו. מדהים לגלות לעתים תכופות עיתונאים בכירים וחרדים בעיני עצמם, שסיימו זה מכבר כיתה ג' בביה"ס, אך אינם שתיים לבם לשאלת התמימה של נהג מונית מתחיל לכל בן ישיבה, משירותו הצבאי של אדוננו דוד המע"ה בצבא שאול. שהרי לגבי מלחמת מצוה שהיא להצלת ישראל ועזרתו מיד צר (רמב"ם מלכים ה', ב'), פשוט שאם היה צורך מבצעי בשירותם של תלמידי חכמים לא היה בזה שום פטור של ת"ח, שהרי במלחמת מצווה הכל יוצאין (סוטה מ"ד, וע"ע סוטה י', ובערוך עין אנגריא שהוצא בגליון סט), וכמו שמצאנו אצל משה, יהושע, דוד ובשאר מלחמות השופטים והמלכים (וע"י רש"י שמו"ג י"ג, י"ז).

ומלחמת מצווה להצלת ישראל ולמעוטי גויים דלא ליתו עלייהו נוהגת אפילו כשאין מלך, שהרי היו עושים כן משך כל ימות השופטים, אף קודם שהיה מלך בישראל. ונכלל בה החובה הפשוטה ללמד לבני יהודה קשת וכל שימושי כלי מלחמה וכלי הגנה בטרם יבוא הצר עליהם, כדברי אדוננו דוד הידועים (שמואל ב' ב', י"ט).

ואף לגבי חיוב ההשתתפות ב'נטירותא',

שנהג אף בכל גלויות ישראל, שפטרו את מי "שהוא מוחזק לת"ח בדורו שיודע לישא וליתן בתורה, ומבין מדעתו ברוב מקומות התלמוד ופירושו ובפסקי הגאונים, ותורתו אומנתו" (שו"ע י"ד רמ"ג, ב') מההשתתפות בו משום ד"רבנן לא בעו נטירותא", לא אמרו כן במקום דקביע הזיקא^[א], ואעפ"כ הנהגת יראי ה' בדורנו שלא למסור עצמם לזרועות צבא השמד בכל גווי וגם אם אינם עומדים בהגדרות הנזכרות. וגם בני ישיבות העושים כל צרכי הגוף הנפש והנופש בהרווחה יתירא וביומי דפגרא ממושכים, לא יזכר ולא יפקד ולא יעלה על לבם ליפול בזרועות צבא השמד.

התירוץ השקרי, כביכול כל טעם הימנעותנו מגיוס לצבא אינו אלא משום שמירתם של בני התורה על המדינה, או השימוש במדרש הידוע שבמלחמת מדין הועמדו אלף למטה לתפילה כנגד אלף היוצאים למלחמה, יכולים להוות משקל הסברתי קטן בהקטנת הזעם הציבורי, ובעיקר לעקור את תחושת הנחיתות שהייתה עלולה להיווצר ח"ו בתוככי עולם התורה, ומתבטלת ע"י הידיעה שגם בני הישיבות מביאים תועלת חשובה גם מבחינה בטחונית, וכמבואר בגמ' ב"ב (י) "אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו ת"ח", וכ"ה במדרש תהלים (מזמור קכ"ג, ג) "מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים שהיו עוסקים בהם תורה".

ואכן כשאין צורך בכל העם במלחמה, אזי מן הראוי להעדיף להשאיר את תלמידי החכמים על משמרתם לתורה, ועל משמרתם לתפילה כדא"כ בב"ר (פולות ס"ה) "הקול קול יעקב - בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות, אין הידים ידי עשו, ואם לאו הידים ידי עשו, אתם יכולים להם" [וע"י בפתחתא איכה, דמשמע שדורש ורשה זאת גם על ת"ת, ולא רק על תפילה].

ומטעם זה רשאים נציגי הציבור לפטור את לומדי התורה מעול השמירה כמו שמצאנו גם במלכות דוד, שנטל המס לא היה בחלוקה שווה ממש, כי לא לקח לעבודתו מן העניים [כמ"ש רש"י בדה"י שם], וק"ו שרשאים נבחרים הציבור לפטור את בני הישיבות שמוסיפים שמירה בזכות התורה דמגנא ומצלא.

וכע"ז אמרו בשבועות (ל"ב) "כרמי שלי לפני, האלף לך שלמה - שלמה לדידיה, ומאתים לנוטרים את פרוי - רבנן". ופרש"י ומאתים לנוטרים כו' - לרבנן הניחם, ויעסקו בתורה אחד משה שבהם. ולפי"ז היה לה למלכות לפטור שישיית מן העם לומדי התורה ממס המלך [במקום שאין מלחמת מצוה, שצריך בה כל אחד ואחד]. אמנם כיון שבדיני חיוב נטירותא של הלכות שכנים לא מצאנו חלוקה באופן כזה, א"א לחייב בזה את הציבור לפטור מחיובי שמירה מעבר לגדרי ההלכה.

המשך בעמוד הבא

[א] כדמוכח בב"ק (קט"ו) גבי רב ספרא שהיה הולך בשיירא יעווי"ש, ואפשר דבכה"ג לא מהני נטירותא זו, וכעין מאי דמתרין בגמ' (פסחים ט. ונכמה לזכור) לגבי שמואל הנביא שהיה מתיירא בשליחות מצוה מפני שאול.

אפשר גם להציג תועלות מרובות דתיות או מנטליות שמסייעות למדינה ולאזרחיה, הנעשות ע"י העמדת הישיבות כמתכונתם. ניתן גם להאשים את הרשעים פורקי עול תורה בכל תחלואי המדינה וצרותיה. אך מ"מ אין בכך אלא השקטת המצפון מתחושת חוסר הצדק, ואין בזה טענה הלכתית תקפה בדיני חו"מ ויו"ד לפטור את יראי ה' מההשתתפות בנשירותא ובמצוות המלחמה, כשם שלא יכולה לבוא מכח טענה זו תביעה ממונית על עושי רשעה בכך שע"י מעשיהם גרמו להוצאות כספיות מיותרות בהשקעה בצרכים ביטחוניים עבור כלל הציבור.

אילו היה הצבא מתנהל באופן שמטרתו אך ורק לצורך שמירה והגנת יושבי הארץ, אזי גם אם לא היינו סומכים על שיקול דעתם של מפקדים שאינם שומרי תו"מ, מ"מ צריכים היינו לסייע בדרכים צבאיות רבות לשמירת העם היושב בציון. ואף כשאין צורך בריבוי גדול כ"כ של חיילים, היה לנו להתחלק בזמני השירות כפי שמצאנו בימי דוד שחילקם לחודשים כדאי' בדה"י (ב' כ"ו, ב).

גם היה מקום לבעל דין לומר, דאדרבה - רק יראי ה' הם המה שיכולים לנצח המלחמה, כאשר בהם מתקיים הפסוק "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך והיה מחניך קדוש", וממילא יש צורך דווקא בהם, ואין יכולים לפטור עצמם בתואנה זו שאין צורך בריבוי החיילים.

והנה אנו רואים, שבתוך הציבור החרדי כל בן תורה שבחר לו אומנות להתפרנס ממנה, אין חברת יראי ה' מואסת בו, ואילו הלוקחים עצמם לצבא השמד הרי ללעג ולמיאוס יהיה בפני כל יודעיהם ומכיריהם. וזאת, אף שהדעת לכאורה הייתה אמורה לגרום לתחושת הכרת הטוב כלפיהם, הן מצד שירותם ומסירות נפשם להגנת העם והן מצד שירותם במסע יחצנות התקשורת החרדי קית על אלפי החרדים המצטרפים והולכים לצבא השמד מידי שנה בשנה, ומצילים במסירות גופם, נפשם ונשמתם את כלל בני הישיבות מעזיבת מקור מים חיים.

אמנם הטעם הברור והמוסכם על כל גדולי ומנהיגי הציבור החרדי, שיש לעשות כל טצדקי להפטר מגיוס לצבא, אינו משום ביטול תורה, אלא משום ביטול שמירת המצוות, העברה על דת והדרדור הרוחני בדעות ובמעשים שהוא כמעט מחויב המציאות שיהיה במקום זה, אשר כל המערכת מכף רגל ועד ראש מרושתת במשומדים בשוגג או במזיד, מחללי שבת ואוכלי נבלות לתיאבון או להכעיס.

והדבר ברור, כי גם אם תיווצר אפשרות לנתק כל מגע בתוככי הצבא בין יראי ה' לפורקי עול למחצה לשליש ולרביע (אפשרות שעדיין לא נעלה), וגם אם תפתרנה כל מכשולות הערווה ובעיות הלכתיות רבות בנושאי כשרות ושבת ועוד במקום זה (אשר גם נעונו עלו מתעוררות מדעית לנקיטת), עדיין עצם הכפיפות לרשעים וההתחברות עמהם ואחוות הלוחמים לובשי המדים האחידים, מייצרת קרבה מסוכנת מאוד.

אופי השירות הצבאי על כל הכרוך בו משפיע הרבה יותר מאשר משרה כלכלית כלשהי בחברת עוברי עבירה. השפעה שאי אפשר שלא תתן את אותותיה לכה"פ בלבבות, בלגיטימציה רגשית לרשעי ישראל שלא לראותם כרשעים וחוטאים, משומדים ועבריינים.

דבר זה עצמו, מלבד שהוא מביא בכירור

לזלזול בשמירת המצוות, הרי הוא עצמו קלקול חמור בדעות, שהוא חמור יותר מקלקול המעשים.

מלבד זאת גם אם יוסדרו כל ענייני שמירת המצוות בצבא באופן אמיתי, מי לדינו יתקע שלא יבואו למחר בניסיונות השפעה וקלקול מעשיים, כאשר מוכיחים את עצמם בשדה החינוך, יומם ולילה לא ישבותו להחדיר את ערכיהם לתוך קודש הקדשים, וכ"ש וכ"ש שלא ימנעו מלעשות כן במקום שלתחושתם הוא מקום הטומאה האישי שלהם.

ובאמת על דא קא בכינא, על אשר מקום המחנה הזה, מחנה המלחמה שהיה ראוי שיהיה הוא מקום הקודש, ועליו אמרו "כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך" ובו הפליגו בחיובי הטהרה וההרחקה מן העריות וחייב קדושת המחשבה (דברים כ"ג, ט"ז וע"ז כ), הוא הוא אשר היה למערת פריצים ובאו בו פריצים וחללוהו.

איני יודע אם רצוי ואם ניתן להשיב הגלגל לאחור ולומר את האמת גם אל מול פני התקשורת והפוליטיקה החילונית, וייתכן שגם מלכתחילה התירוץ שנשען היה הטוב ביותר שיכול היה להתקבל, והא קמן שדבר זה החזיק מעמד כשבעים שנות מדינת ישראל. זאת, בניגוד להסבר האמיתי, שייחן שאינו יכול להתקבל על אוזניים חילוניות שאינן יכולות לשאת את גודל התיעוב וההרחקה שאנו חשים וסבורים שיש להרחיק מהם, ומחשש הגדול שלא נמעיט בדרגת המיאוס שאנו רואים בדרכם, דרך הרשע והפשע.

אך מ"מ לנו ולבנינו וודאי יש לנו לדעת את האמת, כי טעם השתמטותנו אינו משום ביטול תורה והגנתה, וגם מי שאין תורתו אומנותו יש לו להרחיק בכל כוחו מלהכניס עצמו תחת כנפי הרשעים בצבא השמד.

ונזכה לראות בשוב ה' שבות עמו בתשובה שלמה, ונחיה ונראה בחזרת גאוות חרבם של ישראל בישועת הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם, במהרה בימינו.

שאלה:

שלום וברכה לעורכי העלון קדושת ציון.

ראיתי שחכם אחד כתב על מה שכתבתם שיש לנו להודות לה' על חסדיו שקיבץ הגלויות לארצנו הקדושה, והביא ע"ז הפסוק שכתוב 'וקבצנו מן הגויים להודות לשם קדשך', וכיון שקיבוץ גלויות זה לא קידש שם שמים, אין צריך להודות על זה, והגדיר שלומר שזה שחזרנו לארצנו 'זה קיבוץ גלויות ועלינו לצפות להשלמת הגאולה בבנין מדינה ע"פ תורה' הם דברים מעוותים, וכן תקף את מה שכתבתם שמימי שלמה לא הייתה לישראל מלכות ושלטון כפי שיש בזמננו, אשמח לשמוע מה אתם עונים על דבריו הנחרצים.

ראובן גרינבוים, ירושלים.

תשובה:

שלום וברכה לשואל היקר,

כיון שלא פירשת לנו שמו של חכם זה, אין אנו יכולים לדון אלא על פי דבריו אלו, ועל כן נתיחס לגופם של דברים.

א. בפסוק הנזכר בתהילים (ק"מ, מ"ו), לא נאמר שאם אין מודים אזי אין זה קיבוץ גלויות, וגם לא שאם אין זה מקדש שם שמים, אזי אין זה קיבוץ גלויות, אלא כתוב שזו תכלית תקוותנו ותפילתנו לה'.

אמנם כמובן פשוט הוא, ואין צריך לפנינו, שעל-אף שהעמדת מערכת שלטון רשע כפרני על-ידי בני ישראל ומצבו הרוחני הנורא של רוב עם ישראל בארץ ובחו"ל הינם בוודאי חילול ה' נורא, מכל מקום הרי עצם חזרת עם ישראל לארצם בדורות האחרונים קידשה את שם ה' כפי שלא היה מזה 2000 שנה - צא וראה, שכל המחזירים בתשובה מביאים זאת כראיה לקיום הנבואות, שלא מצינו עוד עם אחד שגלה מארצו וחזר אליה לאחר 2000 שנה, ובזה יכולים אנו להראות לכל באי עולם שדבר אחד מדבר אלקינו לא ישוב רקם, ודבריו שהבטיחנו בתורתנו לפני למעלה מ-3300 שנה נתקיימו, ושב ה' את שבותנו וריחמנו, וכמו שכתוב בשירת האזינו, שדבר זה לא נעשה בזכות ישראל, כי אם להראות 'כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי... ונקם ישיב לצריו וכיפר אדמתו עמו'. וכן מפורש ביחזקאל פרק ל"ו, שהחזרה לא"י לא תבוא מכח זכויותיהם של ישראל, אלא כדי לקדש את שם ה' שחולל בגויים בהיות ישראל בזויים ונרדפים בקרבם, ושה' יחזיר אותם אף במצב שאינם מקיימים את התורה אך ורק למען שמו, ורק אח"כ יחזרו בתשובה, עיי"ש כל הפרק. ומלבד אותו חכם נעלם ושכמותו, אשר פלא הוא כיצד טחו עיניהם ואינם רואים את מעשה ה' הגדול, בראות העולם ראו את ישועת אלקינו, וכפי שראינו כיצד התגברה תנועת החזרה בתשובה הן כאן והן בעולם היהודי כולו אחר שנתן לנו ה' את כל הארץ ואת הר הקודש בירושלים, ואין זה אלא מחמת קידוש ה' הגדול שנהיה מזה נואב,

ראוי לספר כאן מעשה ששמעתי מחכ"א שהפנו אליו ת"ח מחסידי סאטמר שהתעוררו לו שאלות באמונה, בכדי שיבאר לו את עיקרי האמונה, ותוך כדי הדברים שאל אותו שהיראים מאמינים בהרבה דברים 'הזויים', לדוגמה בביאת המשיח ובנין ביהמ"ק, וכל בעל שכל מבין שזה לא יקרה אף פעם, עפ"ל. וענהו אותו חכם, אילו היית שואל אותי דבר זה לפני 100 שנה הייתי מתחיל להבין שאלתך, והייתי צריך להוכיח לך בראיות את אמיתות דברי הנביאים, אבל עכשיו שכבר חזר עם ישראל לארצו, ואפשר להבין בצורה טבעית לגמרי שיבנה ביהמ"ק, והכל בבחינת 'ענייני הרואות', מה מקום לשאלה שטותית זו? ענה לו אותו חסיד בוז הלשון - 'אבל אותנו למדו שזה **סטרא אחרא**', והדברים נוראים! במקום לראות כאן את יד ה' ולהתחזק בכל דברי הנביאים, מחנכים אותם שהכל נעשה על-ידי כחות אחרים, על כל ההשלכות החמורות הנובעות מהבנה זו, שעל-ידה מתעוררות שאלות באמונה]. צא וראה מה שכתב הגר"ש אויערבאך שליט"א, הידוע בגודל קנאותו כנגד רשעי ישראל, בהסכמתו לספר 'אחרית כראשית', שיש בספר זה כדי להתחזק באמונה בדברי הנביאים, וכמובן שאין לך קידוש ה' גדול מזה. ואילו אותו חכם לא נודע מי הוא, וראה בזה חילול ה', עולם הפוך שמענו!!!

ב. אמנם האמת, שרוב יראי ה' שמחים ומודים לה' שהם בארץ ישראל, ואין אחד מהם שרוצה לחזור לאירופה או לארצות הערבים, ומאז שחזרנו לארצנו רק נתקיים בנו מה שכתב 'ושב וקבצו והרכב מאבותיך', וברוחניות ובגשמיות נהיה המצב טוב בהרבה ממה שהיה קודם שהשיבנו אלקינו לארצנו, וכידוע שבאירופה היה המצב גרוע מאוד מאוד מצד המשכילים וממשיכהם, והייתה היהדות

המשך בעמוד הבא

לנו את ארצו הקדושה, ולא למה שאנו לא נתנו לו ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואנו נראים בשפל מדרגתנו, אך כאמור זו בעיה שלנו שאנו חייבים לשוב בזה לאלקינו, אך אין זה חיסרון בטובתו של מקום שנתן לנו בלי סוף, ואיך נעיז פנינו שלא רק שלא עשינו המוטל עלינו, אלא משום כך אף נסרב להודות לו על חסדיו עמנו?

ושמעתי מחכם אחד, שתקופה זו מתאימה למה שכתוב בתהילים (ס"ט, ל"ו - ל"ז) 'כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוהו, זרע עבדיו יחלוה ואהבי שמו ישכנו בה'. ומבואר, שישועת ציון ובנין ערי יהודה יתקיימו בתחילה על ידי אנשים שלא זה בלבד שאינם ראויים להקרא 'בניו' או 'אוהביו', אלא אפילו 'עבדיו' אינם נקראים, הם רק 'זרע עבדיו', אך כל זה לא יהיה אלא למען 'אוהבי שמו ישכנו בה', למען שומרי התורה והמצוות אוהבי ה', שהם יהיו לעולם באותו מקום שכבשו 'זרע עבדיו', וכן אנו רואים בעינינו, שאט אט אלו שניהלו ממשלות השמד מסתלקים מהשלטון בארה"ק, ועיקר הכיבוש מועיל ל'אוהבי שמו', ומה שכבשו לפני כ-50 שנה את כל ארה"ק מיושב בעיקר על-ידי חרדים ושומרי תורה ומצוות - סנהדריה, ארזי הבירה, רמת אשכול, מעלות דפנה, רמות, רמת שלמה, נוה יעקב, קרית ספר, ביתר, מיצד, עמנואל, ואף שאר היישובים שבהם רובם הם מהחלק שיותר שומרים תורה ומצוות בציבור הדת"לי.

מודים אנחנו לפניך ה' על כל החסד שעשית עמנו, כה יתן ה' וכה יוסיף עד שאכן נוכל להודות לפניך בשמחה שלמה בשוב ה' ציון בבנין מקדשו, ובשוב כל בניו ועבדיו לעבודתו, במהרה בימינו, אמן.

[ואמנם נראה, כי אין לקבוע לזה שמחה ביום אידם, הן משום עצם החיבור לרשעים, והן משום שאז היה אף הקמת ממשלת רשעה בארה"ק, ואף שזה עדיף משלטון הערבים, אך עדיין אי"ז שמחה, ועיקר שמחתנו הוא על קיבוץ גלויתנו ושיבתנו לארה"ק, וקיום הממשלה הרשעה הוא לצנינים בעינינו, וקיבוץ הגלויות היה לאט לאט לאו דווקא ביום זה, ואף כשבאו ישראל לארץ בביאה ראשונה ושניה לא מצינו שעשו על זה יו"ט לדורות, ואין ביאה שלישית שונה מזה, ואף שיתכן שיש שיחלקו על זה, אי"ז נושא עקרוני כ"כ].

ג. וכיון שאנו עומדים שלושים יום קודם לחנוכה, יאז זה בנותן טעם להביא כאן את דברי הרמב"ם בהלכות חנוכה (פ"ג ה"ה), שם כתב שחלק מההודאה על הנס הוא על ש'חזרה מלכות לישראל יותר ממאתים שנה', והנה כל המכיר קורות ימי עמנו ותקופת בית שני בפרט, יודע שבמשך רובא דרובא של מאתיים שנה אלו היה עם ישראל נתון תחת שלטון רשעים, וכשמת ינאי המלך עשו החכמים יו"ט כדאיתא במגילת תענית, והורדוס המלך היה עבד והרג את כל חכמי ישראל, ומלבד זה היו הרבה מלכים מבית חשמונאי שהיו צדוקים, והם אלו שהשליטו את הצדוקים על ביהמ"ק ועל השלטון, ובכל אופן כותב לנו הרמב"ם שיש לנו חובה להודות ולהלל על כך ש'חזרה מלכות לישראל יותר ממאתים שנה' כאשר בפועל רק למשך כמה עשרות שנים הייתה המלכות בידי ראשוני החשמונאים שהיו צדוקים, ואם כן תנוח דעתו של אותו חכם, וודאי אפשר לקרוא לקיבוץ גלויות זה 'קבצנו מן הגוים להודות לשם קדשך'.

ד. לגבי מה שכתבנו שעשה עמנו אלקינו חסד שנתן לנו מלכות וכח כפי שלא היה מזמן שלמה, הדברים פשוטים וברורים, לכל מי שבקיא בדברי הנביאים ובקורות עמנו עד סוף ימי בית שני, אמנם פשוט לכל בעל שכל שקרא את דברינו שכוונתנו הייתה למה שאלקינו נתן

החרדית בנסיגה מתמדת מחמת ההשכלה. ומי שמעט מכיר את ההיסטוריה של עשרות השנים שקדמו לשואה באירופה יודע, כי חל תהליך כואב ומדהים, במהלכו תוך זמן מועט יחסית התמוטטו מוסדות החברה הדתיים אשר החזיקו את עם ישראל במשך מאות בשנים, והחילונית השתלטה על כל פינה, עד שבשואה עצמה כשני שליש מהנרצחים היו חילונים, ואף המכונים "חרדים" היו רחוקים מאד מהמושג המוכר לנו כיום, כאשר בני הישיבות לא היו אלא מיעוט זניח לחלוטין מבחינה מספרית, כאשר אף בתוככי הישיבות היו הרבה כתבי השכלה, כידוע לכל מי שאינו מנסה להשלוח את עצמו. ואילו כאן בארץ-ישראל כמעט ואין מושפעים מהחילונים והיהדות החרדית בגדילה מתמדת, ובזכות התחדשות הקהילות בארה"ק בצורה מופרדת, אין מושפעים מהלכי הרוח החילוניים והמערביים למעט מתי מספר בשולי המחנה, ונתרבו הישיבות באופן שלא היה כמותו בכל משך הגלות. ואף לגבי יהדות ספרד, אמנם נתקלקלו כאן הרבה בארץ, ובאשמת ראשי המדינה שר"י, אמנם עיקר הדבר היה על-ידי התפשטות רוח המודרנה שלא ידעו להתמודד עמה, ואף אם היו נשארים בארצות הגויים היו מתקלקלים, וכפי שקרה לאלו שנשארו שם (אמנם ודאי מגלגלים חובה ע"י חייב, ועלינו לשנוא את אלו שגרמו בפועל את קלקולם). ואלו שהיגרו לאמריקה ולא עלו לא"י, רבים מאוד מהם נהיו חילונים, וכידוע מרבותינו הח"ח והגר"ז, עד כמה הקפידו על אלו שהלכו לאמריקה ולא עלו לא"י (נהגרי"ז לא ענה למכתבי חתנו הגר"מ ז"ל בשהותו בארה"ב עד שחזר לארה"ק), מחמת הקלקול הנורא שהיה שם, ועל כן רוב היראים שמחים שהם נמצאים בארץ ה', ומודים על זה לה', לומר שאינם כפויי טובה

שידוכי בסייעתא דשמיא
שדכנית
 (מדריכת כלות) תיעץ ותלווה אתכם לכל אורך הדרך, עד לשבירת הצלחת
 בשיטה מוכחת ומצליחה 99% הצלחה (אנליזה עם מרצה נסיון אצל האנשים)
 (לכל העדות ולכל המגזרים וכן לפרק ב' ולבעיות גופניות קלות)
 לרישום
 ניתן להתקשר לטלפון:
 052-7167591
 משעה 12:00 בצהריים עד 19:00
 נב ישנה אפשרות לתטילות בפתול 40 יום ע"י ת"ח

הדרת קלף
עיבוד קלף בעפצים
העיבוד המהודר לדעת כל הפוסקים
 להזמנת שיעור ומצגת ללא תשלום
 יהודה שר
 טלפון: 054-8401323
 Email: yesherez@gmail.com

המשך בענין הספר "ויזאל משה"

שאינ קבלה ברורה לחכמים בדבר, אלא לפי הכרע הפוסקים כך נראים הדברים, וה"ה הכא שכתב לפי הכרען של פוסקים. אבל לגופה של סוגיה האם תתכן גאולה בלא תשובה, ברור שנצחו ר' יהושע לר' אליעזר, ויש גאולה ללא תשובה ותו לא מיד. וכשתתבונן בדבר תבין שהוא הוא ענין זכו ולא זכו.

ומכאן למאמר הבא, בו ננסה להבין האם יתכן שגאולת ה' את עמו תחל בצורה טבעית, או שמה המעבר בין גלות לגאולה חייב להיות ברור, חד משמעי, ניסי ומרומם, בלא שלבי ביניים טבעיים.

סנהדרין ק"י), וז"ל - 'אבל ר' יהושע חלק עליו לומר שאין בגאולה העתידה שום תנאי והיה גזירה שיש בו שבועה כמו שנת' 'וישבע בחי העולם', ושתק ר' אליעזר.

וכעת נשוב לדברי הרמב"ם, על-מנת לבארם על-פי חז"ל. ולענ"ד דעת הרמב"ם ברורה היא. הרמב"ם לא פסק לא כר' אליעזר ולא כר' יהושע, מהסיבה הפשוטה שאין דרכו לפסוק בעניני אגדה ודעות, כמ"ש הוא עצמו בפירוש המשניות (סנהדרין פרק חלק ענין עשרה השגגים, ונצדד מקומות נפיה"ט). והוא נאמן לשיטתו בכלל בעניני הגאולה, כמו שכתב בסוף הלכות מלכים,

שהגאולה העתידה אינה תלויה בזכות ומעשים כלל" - ועיין שם שהאריך בכך דרוש שלם.

הרי לנו שחכמי ישראל ממזרח וממערב מצפון ומים כולם כאחד עונים ואומרים שאפשר ואפשר לגאולה בלא תשובה ולא ערכו שום חילוק בדבר.

וכן הדבר מוכרע מסברה פשוטה, שהרי הראיה האחרונה שהביא ר' יהושע, אשר כלפיה לא היה לר' מענה, היא השבועה שנשבע ה' לגאלנו, יהיה מה שיהיה, וכמו שכתב בהדיא תלמיד הרמב"ן ר' דוד בונפיל (מונח מחלושי הר"ן

האם אפשר לגאולה בלא תשובה?

כתב הרב (אות מ"ב):

מי שמוסר ההיפק, שיש מליאות לגאולה בלא תשובה הרי הוא מוסר כנגד המצוות נקרא והוא כופר בתורה ר"ל וכו'... ואין ספק שאין חילוק בין הכופר בהצטמח זו שאי אפשר לגאולה בלא תשובה להכופר בהצטמח של צאת המשיח, ולדעתה הוא גרוע יותר.

ועוד כתב הרב (אות ס"ח):

אי אפשר להאמין לשום גאולה אם היא בלא תשובה שהוא כנגד הצטמח הפסוק.

ובכן הרי זו האשמה חמורה מאד לעשותינו כופרים, לכן אני ואתה הקורא הנכבד, אין לנו ברירה אלא להעמיק בסוגיה זו ביסודיות ובלא רפיון עד כמה שנוכל, ולחם עצלות לא נאכל.

אם כן הבה נלון בעומקה של סוגיא, וז"ל הגמ' בסנהדרין (י"ג):

אמר רב, כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמאל אמר דיו לאבל שיעמוד באבלו. כתנאי, ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע אם אין עושין תשובה אין נגאלין? אלא יענין במרגליות הים מ"ש בזה, שגרס "אל" במקום "אלא", וממילא "הקב"ה מעמיד להן..." הם דברי ר' אליעזר, וכן הוא בהדיא בירושלמי ובתנאומא בחוקתין הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמו וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב. תניא אידך, ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין שנאמר (ירמיה ג, י"ד) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר (ישעיה ג, ג) חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, חנם נמכרתם בעבודת כוכבים, ולא בכסף תגאלו לא בתשובה ומעשים טובים. אמר לו רבי אליעזר ר' יהושע והלא כבר נאמר (מלאכי ג, י"ז) שובו אלי ואשובה אליכם. אמר ליה רבי יהושע והלא כבר נאמר (ירמיה ג, י"ד) כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון. אמר לו ר' אליעזר והלא כבר נאמר (ישעיה ג, ט"ו) בשובה ונחת תושעו. אמר לו ר' יהושע לרבי אליעזר והלא כבר נאמר (ישעיה מ"ט, ז) כה אמר ה' גואל ישראל וקדושו לבזה נפש למתעב גוי לעבד מושלים מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו. אמר לו רבי אליעזר והלא כבר נאמר (ירמיה ד, ב) אם תשוב ישראל נאום ה' אלי תשוב. אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר (דניאל י"ג, ז) ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאור וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה וגו' ושתק רבי אליעזר.

וכן כתב הרמ"ה בפרושו על מס' סנהדרין, וז"ל - שתק ר' אליעזר וקבלה, הרי משמעות דבריו שהודה ר' אליעזר לר' יהושע.

וכן הבין המהר"ל בספרו נצח ישראל (פיק ג"ב), וז"ל: ומ"מ קיי"ל כר' יהושע דקאמר אף אם אין עושין תשובה נגאלים, דהא שתיק ר' אליעזר במסקנא.

ולכאורה יש להבין, מה יענה הרב על דברים ברורים אלו אשר אין חולק בהם? ובכן, לרב יש מהלך אחר בכל סוגיא זו, והרי קיצור דבריו:

הרב סובר שפשוט שהלכה כר' יהושע. אך כל מחלוקת ר"א ור"י היא אם יבוא משיח ואליהו עם תשובה או לא. אבל שניהם מודים שאליהו ומשיח צדקנו לא יעשה שום פעולת גאולה אלא אם עם ישראל יעשו תשובה.

ז"ל (אות מ"א ד"ה ומקור):

הפלוגתא שזש"ס וצמדרכים תנאי ואמוראי אם יהיו נגאלים אף בלא תשובה, קאי על התשובה שקודם צאת אליהו ומשיח... כי התגלות אליהו

וכאן נשאלת שאלה פשוטה מאד, כמו מי ההלכה?

ובכן, תחילה וראש קיי"ל ר' אליעזר ור' יהושע הלכה כר' יהושע, כמו שכתב במבוא התלמוד לר"ש הנגיד.

ובר מן דין, הסוגיא מסתיימת במילים 'ושתק ר' אליעזר'. לכאורה משמעות דברי הגמ' היא שנצחר' יהושע לר' אליעזר. וכן בירושלמי (מעניי

פ"א ה"א) ששם איתא גם לזו המחלוקת, נסתיים הדיון במילים: 'איסתלק ר' אליעזר', והסביר קרבן העדה (ס"ט), וז"ל: "והודה ר' אליעזר לר' יהושע דאפילו בלא תשובה נגאלין לעת קץ".

והא לך לשון הרמב"ן בספר הגאולה (עמ' רע"ז): "...ומהם, רצוני לומר מחכמי ישראל מי שהסכים שאע"פ שאין עושים תשובה הם נגאלים, והוא ר' יהושע, ונצחו לר' אליעזר מן הכתוב שאמר "וישבע בחי העולם..." בהיות המאמר הזה חלוט עם השבועה הגאולה הבאה עליו".

וכן כתב הרמ"ה בפרושו על מס' סנהדרין, וז"ל - שתק ר' אליעזר וקבלה, הרי משמעות דבריו שהודה ר' אליעזר לר' יהושע.

וכן הבין המהר"ל בספרו נצח ישראל (פיק ג"ב), וז"ל: ומ"מ קיי"ל כר' יהושע דקאמר אף אם אין עושין תשובה נגאלים, דהא שתיק ר' אליעזר במסקנא.

ולכאורה יש להבין, מה יענה הרב על דברים ברורים אלו אשר אין חולק בהם? ובכן, לרב יש מהלך אחר בכל סוגיא זו, והרי קיצור דבריו:

הרב סובר שפשוט שהלכה כר' יהושע. אך כל מחלוקת ר"א ור"י היא אם יבוא משיח ואליהו עם תשובה או לא. אבל שניהם מודים שאליהו ומשיח צדקנו לא יעשה שום פעולת גאולה אלא אם עם ישראל יעשו תשובה.

ז"ל (אות מ"א ד"ה ומקור):

הפלוגתא שזש"ס וצמדרכים תנאי ואמוראי אם יהיו נגאלים אף בלא תשובה, קאי על התשובה שקודם צאת אליהו ומשיח... כי התגלות אליהו

או משיח לצטר הגאולה זה צעמנו נקרא גאולה אף טרם עשותם שום ענין מהגאולה או קיבוץ גלויות במעשה... עכ"פ אחתלמא דגאולה ופליגי תנאי ואמוראי על התמלה זו אם אפשר בלא תשובה.

את ההכרח לדבריו הוא בונה על הבנת לשון הרמב"ם.

וזה לשון רבינו הרמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"ו): כָּל הַנְּבִיאִים פָּלְן צוּוּ עַל הַתְּשׁוּבָה וְאִין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה. וְכִבְר הַבְּטִיחָה תוֹרָה שְׁסוּף יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּסוּף גְּלוּתוֹן וּמִדָּ הֵן נִגְאָלִין שְׁנַאֲמַר (דברים ל, ב) 'יְהִי כִי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים' וְגו' (שם ג) 'וְשָׁבַת עַד ה' אֶלְהִיךָ' (שם ג) 'וְשָׁב ה' אֶלְהִיךָ' וְגו'.

הרב מתקשה בדבריו, שהרי ברור הוא שהלכה כר' יהושע, ולכאורה נראה שפסק הרמב"ם כר' אליעזר.

לכן מסביר הרב, שהרמב"ם לא איירי כלל במחלוקת ר"י ור"א, שבוה ודאי הלכה כר' יהושע. אלא הרמב"ם מדבר על התשובה שאחרי ביאת משיח, שבוה אין מחלוקת כלל.

ותמה אני על עצמי, מדוע מכח קושיא זו נסביר פשט דחוק בגמ' ונעשה חילוק מחודש בדברי ר' יהושע? והרי כל מי שהעתיק את דברי הגמ' האלו להלכה משמעות דבריו שאין חילוק בדבר ואעתיק חלק מהלשונות:

כתב רבינו סעדיה גאון בספרו אמונות ודעות (מלאך ה' פיק ה') וז"ל - בהגיע הקץ ניוושע אפילו בלא תשובה.

הרמח"ל (דעת מנוח עמ' ט"ו - ט"ז) וז"ל - "זאת נחמתנו בעניינינו, כי לא על מעשינו יפקוד, ולא לזכותנו ימתין, או מחסרון מעשים יחליפנו ח", אלא מפני השבועה אשר נשבע לאבותינו והברית אשר כרת. הנה אפילו אם לא יהיה זכות בישראל - כשיגיע עת מועד, יום נסתם בלב, הנה על כל פנים יושיענו ודאי, כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן כשהוא רוצה"

וז"ל הגר"א בבאורו על תיקוני זוהר (ע"ד) - "כי יש קצים בכל דרא לפי הזכויות, אבל קץ האחרון לא תליא בתשובה אלא בחסד (היינו חסד הבורא. הנעמיק), כמ"ש (יחזקאל כ, כ"ג) ואעש למען שמי, וכמ"ש בתפילה ומביא גואל לבני בנייהם למען שמו באהבה"

וראה נא לשון רבינו חיים בן עטר בספרו הקדוש אור החיים (ויקרא כ"ה, כ"ט): "ואומרנו ואם לא מצאה ידו די השיב. פירוש אם יראה האדון כי אין כח בעם לסבול חבלים עוד ורבו חובותיהם למעלה ראש ואפס בהם כח הסבל, והיה ממכרו עד שנת היובל שהוא זמן המוגבל לגאולה בעתה, ואז ויצא ביובל ושב לאחוזתו קץ הגלות ישנו אפילו יהיו ישראל רשעים גמורים ח"ו".

וכן כתב הגאון המקובל בעל הלשם בספרו הקדמות ושערים (שער ו' פיק ט'): "ושקלו וטרו בזה ר' אליעזר ור' יהושע ולבסוף שתק ר' אליעזר, והרי הודה ר' אליעזר לר' יהושע

א. איתא בגמ' מו"ק (כ"ו) - "ואלו קרעין שאין מתאחין - הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו תורה ועל נשיא ועל אב בית דין ועל שמועות הרעות ועל ברכת השם ועל ספר תורה שנשרף ועל ערי יהודה ועל המקדש ועל ירושלים. וקורע על מקדש, ומוסיף על ירושלים". ואמרו שם - "ערי יהודה מנלן? דכתיב ויבאו אנשים משכם משלו ומשמרון שמנים איש מגלחי זקן וקרעי בגדים ומתגודדים ומנחה ולבונה בידם להביא בית ה' וגו'. אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר הרואה ערי יהודה בחורבנן אמר ערי קדשן היו מדבר, וקורע. ירושלים בחורבנה - אומר ציון מדבר היתה ירושלים שממה, וקורע. בית המקדש בחורבנו - אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבתנו היה לשרפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה, וקורע קורע על מקדש ומוסיף על ירושלים. ומינהו אחד השומע ואחד הרואה כיון שהגיע לצופים קורע, וקורע על מקדש בפני עצמו ועל ירושלים בפני עצמה. לא קשיא - הא דפגע במקדש ברישא, הא דפגע בירושלים ברישא".

בדין זה אמרו בירושלמי (נדרים פ"ג הלכה ב') - "שמעון קמטריא שאל לרבי חייא בר בא בגין דאנא חמר וסליק לירושלים בכל שנה, מהו שנקרע? אמר ליה אם בתוך שלשים יום אי אתה צריך לקרוע. לאחר שלשים יום צריך אתה לקרוע".

דין זה נפסק ברמב"ם (פ"ה מענייני הע"ז) ובטור ובשו"ע (א"ח ס' מקס"ב). וכתב הבית יוסף - "והאי ערי יהודה בחורבנן דקאמר דהיינו שהן חרבות ואין בהן ישוב כלל. אבל אם יש בהן ישוב אף על פי שהן בידי גויים היה נראה לכאורה דאין צריך לקרוע. ואפשר דכל שהן בידי גויים אף על פי שיש בהן ישוב, בחורבנן מיקרי, וכן עיקר". וכ"כ שם הב"ח - "ופשוט הוא דהאי ערי יהודה בחורבנן דקאמר היינו אפילו יש שם ישוב, כל שיד האומות שולטת עליו בחורבנן מיקרי, דהא מצפה שקרעו עליה היה שם ישוב עם רב מיהודים וכשדים אנשי מלחמה דעדיין לא ידעו הם שנהרג גדליה ואת כל היהודים אשר היו אתו במצפה ואף על פי כן קרעו בגדיהם מפני שהיתה נכבשת תחת יד מלך בבל". וכן הביאו כל הנו"כ במקום שצריך לקרוע על ערי יהודה וירושלים אפילו כשיושבים בהם ישראל אם הם תחת שלטון ישמעאלים. והנה בזמן הזה לכאורה אין צריך לקרוע על ערי יהודה שיושבים בהם ישראל, כיון שהיום לא נמצאים תחת שלטון האומות, וכן המנהג לא לקרוע מטעם זה.

אמנם יל"ע בערי יהודה שתחת שלטון ישראל אבל מתגוררים בהם ישמעאלים כגון שכונות הערבים בדרום ירושלים, באזור ביתר וכדומה - האם גם שם יש לקרוע, וביותר במקומות שעברו היום לשלטון הגויים, שודאי יש לקרוע עליהם, כגון חברון ובית לחם ועזה וחברותיה, שיש להצטער על חורבנן ולקרוע עליהם. העיר ירושלים עצמה בחלקה מיושבת ע"י ישראל וחלק מהעיר הקדושה מיושבת ע"י ערבים, כגון הכפר המכונה סילוואן, או הבתים באזור המכונה הרובע המוסלמי [שם יל"ע בנבולות

העתיקות ואכמ"ל], שגם שם יש שלטון ישראל, אמנם מתגוררים שם נכרים ואין היום במצבנו (שאנו עומדים בו אמנם מלון ההנהגה, אבל מכל מקום היום זה המצב) אפשרות לגרשם משם. וא"כ לכאורה נחשב הדבר שהם בידי גויים, וא"כ יש לקרוע ולהתאבל עליהם.

מי שראה את ירושלים תחילה קורע על ירושלים ואינו קורע על ערי יהודה, ולכאורה ה"ה מי שמתגורר בירושלים ולא פסק מלראותה שלשים יום, שאינו צריך לקרוע על ערי יהודה, אבל אי נימא שהיום ירושלים נקראת בבניינה כיון שהוא תחת שלטון ישראל יל"ע א"כ במי שיוצא מירושלים ורואה ערי יהודה בחורבנן, כגון חברון וסביבותיה ועזה וסביבותיה, שיש לו לקרוע בגדיו כנ"ל.

ב. והנה יש דין נוסף בעניין הזה, שמבואר בגמ' בברכות (ס"ג) - "תנו רבנן הרואה בתי ישראל בישובן אומר ברוך מצבי גבול אלמנה, בחורבנן אומר ברוך דין האמת, בתי אומות העולם בישובן אומר בית גאים יסח ה', בחורבנן אומר אל נקמות ה' אל נקמות הופיע". והנה לכאורה ההגדרות לא השתנו, וא"כ כשרואה בחורבנן מברך דין האמת וקורע, וכשרואה בבניין מברך מצבי גבול אלמנה".

והנה רש"י (ד"ה ברוך מצבי גבול אלמנה) ביאר "כגון בישוב בית שני" וכתב ע"ז המהרש"א (מלו"ד אגדות) - "דקדק לפרש כן הכא משום דבחורבן בית ראשון נמשלו ישראל לאלמנה כמ"ש היתה כאלמנה, וכשנגאלו בבנין בית שני מקרי מצבי גבול אלמנה, דהיינו בנין בהמ"ק, ולאפוקי בגלות השתא אין זה מקרי בתי ישראל בישובן כיון דבהמ"ק חרב לא שייך ביה מצבי גבול אלמנה. אבל בית גאים ודאי דשייך השתא וק"ל". ולדבריו, כל זמן שאין ביהמ"ק קיים א"א לברך מצבי גבול אלמנה. אמנם בספר הפרדס (שער הכליה ד"ה לזיוה הלו"ה) ביאר אחרת את דברי רש"י - "פירש הרב ר' יהושעיה הזקן ז"ל כגון שראה ביישוב בית שני. פירוש לפירושו, שאם ראה בית מבתי ארץ ישראל שהם עדיין ביישובן, שלא נחרבו בימי טיטוס הרשע, חייב לברך בא"י אמ"ה מצבי גבול אלמנה, כדכתיב ויצב גבול

אלמנה וכתוב כי לא אלמן ישראל, דהיא היום כאלמנה שהלך בעלה למדינת הים". ולפי ביאורו, כוונת רש"י הייתה בכלל על בתים שנשאר מביית שני, ולא על בית שנחרב ונבנה.

וברי"ף כתב, וז"ל - "הרואה בתי כנסיות של ישראל בישובן אומר ברוך מצבי גבול

אלמנה, בחורבנן אומר ברוך דין האמת, בתי עובדי כוכבים בישובן אומר בית גאים יסח ה' ויצב גבול אלמנה, בחורבנן אומר אל נקמות ה' אל נקמות הופיע" (וכ"ה במאורי נדרים פ"ג הלכה דברים אלו מקבילים לירושלמי (נדרים פ"ג הלכה ב') "העובר לפני בתי עבודה זרה אומר בית גאים יסח ה'", וביאר שקאי על בתי עבודה זרה ולא על בתי עובדיהם ושאר נכרים. ולכאורה קשה על ביאור זה, שכן הברכות על בתי עבודה זרה מבוארות בגמ' שם במקום אחר (נ"ג), והוא שם ברי"ף בעניין אחר. וע"כ לגבי בתי גויים כוונתו לבתיהם ולא לבתי עבודה זרה שעליהם נקבעו הברכות שלהם, ובבית יוסף תמה גם על דבר זה, וביאר שאולי בתי אומות העולם היינו בתים שמתכנסים בהם לדון בערכאות או להתייעץ ואהנהו אומר בית גאים יסח ה', ובתי ישראל היינו בתי כנסיות ממש, וכתב שיותר נראה לומר, דבתי ישראל בישובן היינו כשישראל מיושבים בלא שטן ולא פגע רע, והכי מוכח מדמייתי בגמרא בסמוך "עולא רב חסדא הוה אזלי בארחא כי מטו אפיתחא דבי רב חנא בר חנילאי נגד רב חסדא ואיתנח וכו' עד מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזרה על בתיהם של צדיקים שיחרבו וכו'", משמע דבתי ישראל בחורבנן דקתני היינו בתי עשירי ישראל ובעלי צדקות, ואם כן בתי ישראל בישובן דקתני כי האי גוונא נמי הוא, כלומר בתי עשירי ישראל בתוקפן ובגבורתן. ומה שפירש רש"י על ברוך מצבי גבול אלמנה "כגון בישוב בית שני", היינו לומר דאז שייך לומר מצבי גבול אלמנה, וקודם שגלו בגלות בכל לא הוי מברכין הכי, דלא הוה שייך לקרותם בשם אלמנה. ואפשר שאע"פ שישראל מיושבים בתוקף וגבורה בקצת מקומות, אין מברכין עליהם א"כ היו בארץ ישראל ובזמן הבית. ונראה שזו היתה כוונת רש"י ג"כ במה שכתב כגון בישוב בית שני, וכן הביא בב"ח בשם המהרש"ל.

וראיתי בצ"ח שכתב ביאור אחר בדברי רש"י והרי"ף, שאין כוונת רש"י שדוקא על

בית המקדש יאמר כן, אלא כוונתו, דאחר החורבן איך שייך לומר שום שבח על בית גדול וחשוב, והלא אסור לבנות בית מסויד ומכור, ואף שאותן שנבנו בהיתר קודם החורבן או שקנה מנכרי מותר לקיימו, היינו משום שלא הטריחוהו לסתור או לקלף בכתלים, אבל לא שייך לשבח על זה ולומר מצבי גבול אלמנה. ואולי מה הטעם כתב הרי"ף הרואה בתי כנסיות, משום דאיירי בזמן הזה ואסור לבנות בית חשוב, רק בית הכנסת מותר לבנות אף בזמן הזה כמבואר במג"א סי' תק"ס ס"ק ב' - "ומה מאד יש להוכיח בזמנינו זה שבונים בתים כמו השרים ואין זכרון לחורבן בית מקדשינו והגלות והצרות ומיעוט התורה והמצות וביטול כל הגדרים שנהגו אבותינו ואבות אבותינו, אוי לנו שעלתה בימינו כן, והרבה היה לי לדבר בזה אבל מה אעשה ונתרבו בקרב עמינו אנשים

המסרבים לקבל מוסר ואין דברי חכמים נשמעים, ובעל הכרם יחוס על כרמו יגדור גדר לכרמו וירחם על עמו". ולפי דבריו יש ביאור בדברי הרי"ף הנ"ל. ולפי"ז מובן מדוע לא כתב הרמב"ם כלשון הרי"ף, כיון שמעיקר הדין גם הרי"ף מודה שמברך על כל בית, רק שבזמן החורבן זה לא שייך אלא בבית כנסת, וצ"ע.

ובמשנה ברורה שם הביא הפירושים הנ"ל ברש"י, וכתב שאולי עכשיו בארץ ישראל לא מברכים, אבל גם זה נאמר רק בזמנו שהיה כאן שלטון גויים, ונתבאר שבעת שלטון גויים עדיין קורע על חורבנו, וא"כ לא שייך לברך מציב גבול אלמנה. אמנם בזמן שאין שלטון גויים ודאי יש מקום לברך ברכה זו על בתים שמיושבים בתוקף ובגבורה, כגון בישוב בית שני, וכ"ש לפי הפירוש שא"צ כמו בית שני רק לאפוקי בית ראשון שלא היה חרב קודם לכן, וא"כ בעיר חדשה לגמרי ודאי אין מברכים עליה. אמנם במ"ב חישת שם לשיטת הרי"ף, שמברכים רק על בית כנסת, ואף שהב"י כתב לפרש בדברי הרי"ף שגם על בתים המיושבים כתקנן מברך, מ"מ לגבי הכרעה לברך לא סמך ע"ז במ"ב, ולדבריו יש לברך רק על בית כנסת הבנוי שהיה חרב מקודם לכן ועכשיו נבנה ביפוי, ואז יברך עליו בשם ומלכות גם לפי המשנה ברורה [וכן הורה מרן הגר"ש אלישיב בבית הכנסת של חורבת רבי יהודה החסיד בעיר העתיקה]. ונראה דה"ה ביישוב שלם שנבנה במקום שהיה יישוב מקודם, שודאי יברך עליו ברכה שלימה כנ"ל, וזהו בתי ישראל ביישוב.

ג. והנה מסקנת הדברים, שהרואה יישוב שהתחדש בבניינו עם בתי כנסיות שבו יברך **"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְצִיב גְּבוּל אֶלְמָנָה"**, והרואה בית לבדו כתב במ"ב שיאמר בלי שו"מ.

לעומת זאת, הרואה יישוב של ישראל שחרב - אם אינו בחלק יהודה, מברך **"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם דִּיין הָאֲמָת"**, ואם הוא בחלק יהודה מברך כנ"ל, ואומר **"עָרֵי"**

קְדֻשָּׁה הִיוּ מְדַבְּרִים, וקורע. ואם כבר קרע על עיר בערי יהודה בתוך ל' יום, א"צ לקרוע שנית.

הרואה את ירושלים היום במצבה עם בתי הנכרים שבה, יש לעיין לגבי קריעה כנ"ל, אבל ודאי יכול וצריך לומר עליהם **"בֵּית גֵּאִים יִסַּח ה'".** והרואה בתי ישראל שבה, וכ"ש בתי כנסיות - יש לומר עליהם את המשך הפסוק הנ"ל **"וַיִּצַב גְּבוּל אֶלְמָנָה"**, ויברך **"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְצִיב גְּבוּל אֶלְמָנָה"**.

הרואה בית המקדש בחורבנו ונדע שלא נזכה לראותו בנוי עדיין הוא חרב ולא מועיל בזה שום שלטון ישראל וכ"ש שלטון שלא נותן לבנות את בית המקדש ודאי יש להתאבל עליו ולבכות ולהתחנן ולקונן על חורבן בית המקדש (עיי' לשון הב"ח בשם ליקוטים) [ויברך **"דִּיין הָאֲמָת"** (לא גרע מבני ישראל מורגנן, וכ"כ ה"ח בשם הליקוטים כ"י, אצל כהנא שא"א יאמר בשם ומלכות, וכן העיר גמ"י, ו"ש), ויקרע בגדיו ויאמר **"בֵּית קְדֻשָּׁנוּ וּתְפֹאֲרֹתֵנוּ אֲשֶׁר הִלְלוּךָ אֲבֹתֵינוּ הִיָּה לְשִׁרְפֹת אֵשׁ וְכָל מַחְמְדֵינוּ הִיָּה לְחִרְבָּה"**. ועיי"ש בב"ח סדר תפילות לרואה המקדש בחורבנו, ויאמר על כל המסגדים **"בֵּית גֵּאִים יִסַּח ה' וַיִּצַב גְּבוּל אֶלְמָנָה"**.

וראיתי להעתיק כאן מ"ש הגר"א בביאור למשלי (ט"ו, כ"ה) על הפסוק בית גאים וגו' - **"כמ"ש ברכות ב"פ הרואה הרואה ביתו של ג"נ אומר ברוך שהחריב כו' והרואה ב"י ביישוב אומר מציב גבול אלמנה, והוא בעת שנתיישב ירושלים בבית שני אז גם נתיישבו כל גבולי א"י וזהו בית גאים וגו', בית ג"נ שנתגאה במה שאמר אעלה על במתי עב וגו' יסח ה' ויצב וגו', וכן בית גאים הוא אדום יסח ה' כמ"ש המה יבנו ואני אהרוס ויצב גבול וגו' שעתיד לעשות חוצות ירושלים עוד דמשק ולהרבות גבולי א"י"**.

ד. ברמב"ם כתב שיקרע כל בגדיו ובידו ומעומד וקורע עד שמגלה את לבו וכן העתיקו כל הפוסקים בזה שהשוו דין זה לקורע על אביו ואמו, והראב"ד תמה עליו מהגמ' במו"ק, שלא השוו לאביו ואמו אלא לאיחוי בלבד עיי"ש, ובלחם משנה (פ"ט מה"ל אצל ה"א) האריך בזה ותמה על הטור שסתר דבריו שכתב בהל' תשעה באב

כדעת הרמב"ם ובהל' אבילות כתב דבר אחר עיי"ש, ובמרכבת המשנה דחק שכך הסוגיא שלא הושוו' הוא רק לגבי רבו ונשיא וחכם, אבל לגבי שאר קריעות לא דברו - עיי"ש, וכל הנושאי כלים הלכו כשיטת הרמב"ם, וצ"ע.

ה. לא רציתי לכתוב על דבר זה אבל לא הייתה לי ברירה, המנהג הנהוג היום ללא הסבר וטעם, אבל ככה שמעתי, ולצערי אף ראיתי שיש אנשים שעושים כן, שכשמגיעים לירושלים ולמקום המקדש מקנים בגדיהם לאחר ורוצים בזה להיפטר מלקרוע על החורבן, ומלבד הבעיה בעשיית כזה דבר שמנסה להתחמק מהדין ואינו רוצה להתאבל על ירושלים, הרי ודאי אינו מועיל, שהרי הקניין אינו מדעת שלמה, שהרי אם יאמר לו "פשוט את בגדיך ותן לי", ודאי לא יתן לו, ואלו הם דברים שבלבו ובלב כל אדם, ואם כן אינו מועיל והרי הוא כמתנת בית חורון [משנה נדרים פרק ה'] שאינו מועיל, וביותר שגם אם אינו בגד שלו נראה שצריך לקרוע כמבואר במו"ק (כ"ו) - "רבן שמעון בן גמליאל אומר האומר לחבירו השאילני חלוקך ואלך ואבקר את אבא שהוא חולה והלך ומצאו שמת קורע ומאחו וכשיבא לביתו מחזיר לו חלוקו ונותן לו דמי קרעו ואם לא הודיעו הרי זה לא יגע בו", וא"כ ה"ה הכא, כשיודע שהולך רואה את מקום המקדש, א"כ מסכים שיקרע וגם הרי הבגד נעשה שלו לא לעולם אלא לשעה קטנה ואינו מועיל, וגם יש שמקנים אחר שראו מקום החורבן שהוא הקובה שבמקום אבן השתיה, ואז ודאי שלא נפטר מקריעה, אבל מה נורא המצב הזה שצריך לשכנע אנשים לקרוע על חורבן בית המקדש רחמנא ליצלן ומראים בליבם שלא חשוב להם החורבן. אוי לנו שצריך לכתוב על זה!

יעזרנו ה' יתברך, שנזכה לראות בית המקדש בבנינו, ונברך עליו **"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְצִיב גְּבוּל אֶלְמָנָה"**.

יהודים יקרים! עלון זה מופץ בכל רחבי הריכוזים החרדיים בארץ וכן בארה"ב. בעקבות העניין העצום שישנו בעלון והצמאון האדיר בקרב הציבור לדברי האמת בלא משוא פנים המושמעים בו, נאלצנו להרחיב את העלון ל-16 עמודים. זאת, לנוכח הביקוש הרב שהגיע מהשטח. אך דא עקא, שהוצאות הדפוס הן מרובות, ואף ההפצה בהיקף הנדרש דורשת משאבים. לאור העובדה שעלון "קדושת ציון" הפך לשיחת היום בריכוזים רבים של לומדי תורה ולנוכח ההכרח שכל המעוניין בכך יוכל לקבל את העלון באזור מגוריו, ולאור התנגדותם של גורמים שוליים אך רעשניים בשולי המחנה, נוכחנו כי אין מנוס מחלוקת העלון על-ידי תומכיו המוכנים להתמסר לעניין איש איש במקומו. אנו שואפים גם להגביר את תכיפות הוצאת העלון, להוציא עלון יעודי בשפה האנגלית הן עבור תושבי התפוצות והן לאלו שכבר זכו לעלות, וכן לקיים פעילויות נוספות - שיעורים, כנסים ועוד. אם פעילות העלון והאגודה חשובה לכם ואם רצונכם לאפשר את קיום העלון ואת הרחבתו ואת הרחבת פעילות האגודה ככלל, ניתן לעזור במספר אופנים - האחד הוא להרים את תרומתכם לעניין ובכך תבורכו מהשמים! הו"ק תתקבל בברכה מיוחדת. פרט לכך, כאמור, אנו זקוקים למתנדבים בריכוזים החרדיים השונים ברחבי הארץ לחלוקת העלון. בעלי רכבים מתבקשים במיוחד להרתם לעניין, ואנו מוכנים אף לשלם למי שביכולתו לכסות אזור חלוקה באמצעות רכבו. על-מנת לתרום, על-מנת להפיץ באזור המגורים, על-מנת לפרסם בעלון, על-מנת לקיים שיעורים בנושאים הנידונים וכן לכל עניין אחר הקשור לאגודה ולעלון, ניתן להשאיר הודעה במלפון 052-7195368 או ליצור קשר בדוא"ל yyy7@neto. כמו-כן ניתן לכתוב אלינו או להתקשר בכל שאלה שתעלה ואנו נשתדל להקשיב בתשומת לב ולהתייחס לכל פניה. bezeqint.net

חודש כסלו מתקשר לכולנו עם ימי החנוכה, אף שאינם חלים אלא בסופו, ולא בכדי. בשעה ששעות החושך רבות על שעות האור, ואף בשעות האור פעמים שהשמים מעורפלים בחשכת מים עבי שחקים, ישנה הרגשה שהחושך גובר בעולם.

ימי החנוכה מסמלים את האור הזורח מתוך החושך. נס פך השמן הטהור, שהודלק במנורה הטהורה, מסמל את אור ה', אור התורה, הגובר על חושך התרבות היוונית ה"נאורה" שעליה אמרו חז"ל: "וחושך - זו יוון שהחשיכה עיניהם של ישראל". (ב"ר ב, ד), וכמאמר הידוע "מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך" - מעטים חלשים, אך צדיקים, טהורים, עוסקי תורת ה' - גוברים על רבים גיבורים שהם רשעים טמאים וזדים, ואין בכך כל תימה, שהרי כך דרך האור, לפוגג את החושך הכבד ביותר כלא היה.

בתרבות יוון הרשעה - שלא חלפה מן העולם, ואיתה אנו מתמודדים עד היום הזה - היו, וישנם, שני חלקים.

החלק האחד - הוא תרבות הגוף, "תרבות יוון" הידועה לכוז, "תרבות הפנאי" והנהנתנות המוכרות לנו מכל קרן רחוב ויושבי הקרנות שבהן, ה"תיאטרון" המשחקים וה"ספורט", שהם המשך ישיר מיוון המקורית ונאף מקור השם 'ספורט' ואולימפיאדה' הנשמעים לעיתים, הן שמות הערים ביוון שבהם החלו ההבלים האלו להתקיים עוד בזמן שלטון האימפריה היוונית. וכן ה"אמר יווני" שלא פסק מפומיה ד"אחר", והוא שגרם לו שיצא לתרבות רעה (מגינה ט"ו).

החלק השני - הוא "חכמת יוון", עליה גזרו חז"ל ש"אסור שילמד אדם את בנו חכמה יוונית" (טעם מ"ט), והיא כוללת מיני חכמות שונות, היא המוזכרת בגמ' כ"סבי דבי אתונא" (בבלי מ, ט, א) היא ה'פילוסופיה' על חלקיה השונים, בידיעת הטבע, נפש האדם, בעלי חיים שונים וכו' - שמשם התפתח כל 'עולם המדע' וה'אקדמיה'.

את החלק הראשון מתעבים כל יראי ה' ורחוקים ממנה מיום היווסדה ועד עתה, ואין בכך כל ספק.

אך בחלק השני יש לחקור. מה פגם יש בחכמה היוונית? מה פסול ישנו בבדיקה וחקירה בחוקי הטבע, הילוך הכוכבים, סוגי בעלי החיים וכדו? מדוע הרחיקו חז"ל את דבריהם כל כך? במה הם מחשיכים את עיניהם של ישראל?

ישנה אמירה מוכרת בציבור: "חכמה בגוים - תאמין, תורה בגוים - אל תאמין" [א], אשר מובאת כראיה, שאין פסול בשימוש בשיטות ועקרונות שמקורם רחוק מהתורה.

אמנם יש להתבונן מה נאמר במאמר זה, מהי "חכמה" ומהי "תורה". וכי ישנה הוה אמינא שנלך ללמוד תורה מגויים? שגוי ימסור שיעור בגמרא או בחלק אחר בתורה ואנחנו נלך ללמוד ממנו? איזו שייכות יש בין הגויים לתורתנו, שצריכים חז"ל ללמדנו ש"לא נאמין"? למה שנאמין? הרי לגוי אסור אף ללמוד תורה (פסחין ג"ט), וחז"ל אף אמרו שהוא חייב מיתה על כך, ואם כן פשיטא, שאם איתרמי שלמד בדרך כל שהיא, שלא נלמד אנחנו ממנו! מה הכוונה, אם

כן, במשפט - "תורה בגויים אל תאמין"? **אמנם** לשם כך עלינו לברר ולהגדיר תחילה מהו גדרה של "חכמה", ומהו גדרה של "תורה". **הגדרת** "חכמה" היא ידיעתם של נתונים, של מציאויות. "מה שאדם שומע דברים

מאחרים ולמד" (רש"י שמו"ג א, ג). "בינה", לעומת זאת, משמעה ההבנה הפרטית, מה שנגזר מהנתונים והמציאות - "מבין מליבו מתוך דברים שלמד" (ט).

אולם "תורה" משמעה "ההוראה". התוצאה למעשה מהידיעה המציאותית, כלשון התורה: "על פי התורה אשר יורוך" (דברים י"ז, ב). תורה משמעה גם מערכת מושלמת של הוראות בנושא מסוים [תורת העולה, תורת המצורע, תורת הנזיר וכדו' רבים מאד].

נמצאנו למדים, כי ידיעת המציאות, ידיעת הנמצא בטבע או בעולם, חוקים, כללים, נתונים - כל אלו נכללים בגדר "חכמה". בתחום ה"מדעים המדויקים" כגון מתמטיקה, פיזיקה, סטטיסטיקה וכו' - יתכן שלגויים תהיה ידיעה אמיתית. אין פסול במחקרים שנערכו ע"י גויים כאשר מדובר באנשים אמינים, ואפשר לקבל מהם ידע ולהשתמש בו.

אך "תורה" היא מה שיוצא מהידע בתחום "מדעי הרוח" בלשונם, איך לנהוג ואיך להנהיג, בין בחיי הפרט ובין בהנהגת הכלל - בזה אין לנו שום שייכות עם כל חכמת הגויים.

וכי כיצד תהיה שייכות? וכי יש אפשרות שאור וחושך ידורו בכפיפה אחת? הרי איננו הולכים לאותו מקום! אנו רצים לחיי העוה"ב והם... כיצד ניתן ללמוד חוקי חיים ממי שכל מטרת חייו היא הנאות עוה"ז? כל מחשבתם, כל "תורתיהם" למקום אחד הולכים. "חיה ותן לחיות" במקרה הטוב, או "כל דאלים גבר" במקרה האחר, ואלמלא מוראה של מלכות - איש את רעהו חיים בלעו!

כל תרבות יוון אינה אלא בתחום החומר. גשמיות העולם. אצל אנשי החלק הראשון שהזכרנו, אלא אפילו החכמים שבהם, אנשי

ה'מדע' והפילוסופיה - אין עניינם אלא בחומר. אף החקירה באלוקות שבה עסקו, מורידה את הדברים ממעלתם ומגבילה אותם לגבולות ההבנה האנושית המצומצמת. וכן עובדי האלילים שהיו בהם - כל עבודתם היתה להשתמש בכוחות לצורך עצמם. מה לנו ולהם? לא כאלה חלק יעקב! אנו אין חלקנו כהם ולא גורלנו ככל המונם. "כי ה' שפטנו ה' מחקקנו ה' מלכנו" (ישעיהו ל"ג, כ"ג). "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל - לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום..." (ספירס קמ"ו, כ). אור התורה - "כי נר מצוה ותורה אור..." (משלי י"ג, ג) לא נמסר מידי הבורא יתברך אלא לישראל עם קרובו. הגויים שרויים בחושך. חושך החומריות. וכל "נאורותם" וכל חכמתם אינה אלא בתוך החומריות, בתוך החושך. כדברי הרמח"ל: "כן חומריות וגשמיות העולם הזה, הנה הוא חושך הלילה לעין השכל" (מס"ג ג). ואין לו תקנה אלא אור התורה, "כי אין מי שמכיר בחלי היצר הרע ובכחו המוטבע בו אלא בוראו שבראו, והוא זהירנו שהרפואה לו היא התורה. מי איפוא יניחה ויקח מה שיקח זולתה ויחיה, ודאי שחושך החומריות ילך ויגבר עליו מדרגה אחר מדרגה והוא לא יבין עד שימצא שקוע ברעה ורחוק מן האמת הרחק גדול" (מס"ג ה). הגוים יכולים לפתח את החושך, לשכלל אותו, להעצים אותו. אך אור אין להם. חכמת התורה, "המאור שבה" היא אור המנורה שלא שלטו בו ידי היוונים הטמאים. "הרוצה להחכים - ידרים" שהמנורה בדרום. חכמת התורה לבדה היא המסלקת את חושך החומריות ומאירה את אור הדעת הישרה. אור האמת.

דבר ה' אינו "צו לצו צו לצו קו לקו לקו זעיר שם זעיר שם" (ישעיהו כ"ה, י"ג). תורה אינה רק קובץ הגדרות והלכות. התורה היא מערכת שלימה של הנהגת העולם. "התורה היא סדר העולם" (מס"ג ט"ז, ט"ז), על פיה ברא ה' את העולם (ב"ר א, א, א ועוד). "...חוקותי.. אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (ויקרא י"ט, ה). "ותלמדם חוקי חיים" (בבלי ק"ט, ט). כאשר עם ישראל מתנהל ע"פ חוקי ה' - כל העולם מתפעם, כדברי משה רבינו: "ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלוקי לעשות כן בקרב הארץ... ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו... ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת..." (דברים ד' ה' - ט'). כשעם ישראל נוהג בחוקי ומשפטי התורה - כל הגויים מכירים שאלוקים קרובים אליו! שיש כאן שלמות אלוקית אדירה! שאפשר לחיות בעולם גשמי ואנושי ואעפ"כ להתקרב אל ה', להדבק בו, להשרות את שכינתו בארץ. כל העולם מכיר שגם עולם הזה - תכליתו עולם הבא. רואים שזו מערכת מושלמת שמותאמת לעולם, כפי שרק בורא העולם יכול ליצור! בין אדם למקום, בין אדם לחברו, ובין אדם לעצמו [א]. אדם שדבק בתורת ה' באמונה, בביטחון, בשמירת כל המצוות - אין בעולם אדם שמת, רגוע, שליו וטוב ממנו [א]!

ודבר זה הוא קידוש שם ה', שכן היכי דמי

חילול ה' שהבריות אומרות שאין התורה מתקנת את האדם, את מעשיו, את התנהגותו, את מידותיו ואת הרגשותיו. הרי זה כאילו אמר שהתורה אינה מושלמת, חלילה, שהיא זקוקה לעזרים חיצוניים ע"מ שהאדם יהיה מתוקן. הרי זה כאומר שאין תורת ה' תמימה משיבת נפש, שאין פיקודי ה' משמחי לב, שאינה יכולה להעלות את עוסקיה מעבר לנוחיותם ואנוכיותם. ודבר זה הרי הוא חיזוק להשקפת יוון הארורה, ולהמשכה בזמנינו, הרי זה כהוכחה לאחיזתם שאין אדם יכול להתעלות באמת, להיות אדון ביצוריו, שאדם אינו יכול באמת להיות קדוש, ולהשתמש בעולם לתכליתו האמיתית. הרי זה כאילו אמרנו ששליטת החומר, החושך והרע אינה ניתנת להיתקן אף ע"י האור האלוקי העליון ביותר! ואין חילול ה' נורא מזה, כאילו אין כח בקדושה לגבור על הרע... אך כאשר רואים אדם העוסק בתורה ואכן מתקדם בתיקון נפשו ומידותיו - זהו קידוש ה'.

ימי החנוכה הם הנצחה להיפך ההשקפה הזו. הוכחה להיפך הגמור. הוכחה "כי לא בכח יגבר איש" (שמואל ב' 5, ט'), "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי..." (זכריה ד, ו'). הוכחה לכך שכל חוקי הטבע בטלים מפני רוח ה', מפני אור

המנורה, אור התורה. הכהנים הקדושים, עוסקי התורה, עומדים נגד כל חוקי החושך, כל חוקי הטבע - ונוצחים. מלחמת היוונים לא היתה תכליתה להשמיד ולהרוג, אלא "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". להרחיק אותם מהתורה, מהאמת, מהרוחניות. זה לא מסתדר עם ההשקפה שלהם, השקפת החומר, החושך והגופניות האנוכית. ודווקא בנקודה זו, בנר המנורה, הראה ה' את כוח האור הקטן, הגובר על שליטת הטבע וממשיך לדלוק "ללא כל הסבר מדעי". את כוח הטהרה והקדושה ה"חלש" המנצח את כוח החושך ה"גיבור", "הבלתי מנוצח".

בדורנו זה, זיכה אותנו ה', קיבצנו מארבע כנפות הארץ, ונתן לעם ישראל את השליטה ברוב מרחבי ארץ ה'. אך עדיין נתונים אנו למרמס תחת ידי מרשיעי ברית, ממשיכי דרך המתיוונים, שכל חוקיהם והנהגתם אינה כרצון ה', אלא ע"פ חוקי החושך והחומריות. בשלב הזה עיקר תפלתנו וציפיינו צריכה להיות מופנית לשלב הבא - "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה... ומלוך עלינו אתה ה' לבדך...". בשלב זה אנו נדרשים לדרוש

את מלכות ה' - לבדו! (ראה בגמ' מגילה י"ז:) - "לתקן עולם במלכות ש-די". הקב"ה כתב לנו את חוקי ממשלתו ומלכותו בתורתו הקדושה. וכשאנו מיישרים את עצמינו לפיה, הרינו ממליכים את ה' עלינו! וכאשר מלך ישראל מנהיג את עמו כדן התורה - זוהי מלכות ה' לבדו! כאמור בשלמה: "וישב שלמה על כסא ה' למלך" (דברי הימים ב' 9, כ"ג). כשנמליך כל אחד את ה' עליו, כשניכנע לדבריו לחלוטין, כשנדרוש את הנהגת התורה בכל שטחי המציאות ובכל שטחי חיינו, בבית ובחוץ, ביחס לכלל ולפרט, עד שיאמרו כולם - אך עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, שאלקים קרבים אליו, שלו חוקים ומשפטים צדיקים - זהו גילוי יחוד ה'. גילוי מלכותו שבכל משלה. ואז "על הרשעים תניף ידך, וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך, ובצמיחת קרן לדוד עבדך, ובעריכת נר לבן ישי משיחך..." (זכריה כ"ט). ויקוים בנו מקרא שכתוב: "קומי אורי כי בא אורך... כי הנה החושך יכסה ארץ... ועליך יזרח ה'... והלכו גוים לאורך... (ישעיהו ס'). "נכון יהיה הר בית ה'... ונהרו אליו כל הגוים... ואמרו לכו ונעלה אל הר ה'... ויורנו מדרכיו... כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם. (ישעיהו ס"ג). ואור חדש יאיר ה' על ציון, הוא אור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, ונזכה כולנו מהרה לאורו.

[ה] מכאן החומרה היתרה בה מתיחסים חכמי ישראל לשימוש בגישות חינוך ושיטות לתיקון ההתנהגות והרגשות שאין מקורם בתורת ה', שהרי "תכלית חכמה - תשובה ומע"מ..." (זכריה י"ג). ו"כל עבודת ה' תלוי בתיקון המידות" (פנ שלמה ב' 6). וכיצד יתכן, שבדבר כ"כ מהותי נצטרך לעזרת הגוים? מלבד זאת, שכל 'פסיכולוגיה' מבוססת על 'פילוסופיה', ולא יתכן שיהודי יתקדם בעבודת ה' ע"י גישות ושיטות הבנויות על כפירה בתורה, וכל עניינם חיי עוה"ז.

[ד] לשון המס': "...כי כפי רבות חשיבותו וחכמתו כן ראוי שירבה זהירותו בדברי העבודה ודקדוקו בה, ואם איננו עושה כן, הרי שם שמים מתחלל בו חס וחלילה, כי כבוד התורה הוא, שמי שמרבה הלימוד בה ירבה כמו כן ביושר ובתיקון המדות, וכל מה שיחסר מזה למי שמרבה בלימוד, גורם ביוזון ללימוד עצמו, וזה חס וחלילה חילול לשמו יתברך, שנתן לנו את תורתו הקדושה וצונו לעסוק בה להשיג על ידה שלימותנו" (פסק י"ב, ענפי מילול ה').

[א] מקור המאמר במדרש איכה ב', י"ג: "מלכה ושריה בגוים אין תורה, אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמן, הדא הוא דכתיב (עזריהו ב' 6, ט) והאברתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו, יש תורה בגוים אל תאמן, דכתיב מלכה ושריה בגוים אין תורה".
[ב] ראה מהרש"א בחידושי אגדות על בבא קמא ל. ד"ה מאן דבעי למהוי חסידא.
[ג] ראה ב'כזור' ראש מאמר ג' צורת "החסיד", ודעת לנפשך ינעם.

המשך בענין ר' עקיבא יוסף שלזינגר

שלחו והוציאו את הספרים בחזקה מידי הכורך. כך נמשכו המלחמות נגדו, עד שנת תרל"ז, שנת עלייתו ארצה של השרף מבריסק, המהרי"ל דיסקין. הגאון קירב אותו מאד וכבדו ביותר, הוא תמך מאד במלחמתו של ר' עקיבא יוסף במשכילים, ואף עמד בראש ההתנגדות. גם בענין יסוד מושבות חקלאיות בארץ ישראל תמך בו הגאון מבריסק, וקיבל עליו את הגזברות בקניית נחלת פתח-תקוה, אליה הצטרף ר' עקיבא יוסף שנה אחר כך בשנת תרל"ח. בתקופה זו מצא הרעיון של ישוב חקלאי בארץ ישראל תומכים רבים מבין תושבי ירושלים, וחברה קטנה התאגדה בראשות ר' דוד גוטמאן ור' יואל משה סלומון, אשר קנתה 1,300 דונם אדמות ליד יפו סמוך לירקון. הנסיון לא הצליח, ואז פנה ר' דוד גוטמאן לר' עקיבא יוסף וביקש את עזרתו. לאחר שהמתישבים הסכימו לכל דרישותיו בענייני שמירת הדת והנהגת הישוב על טהרת הקודש, נאות ר' עקיבא יוסף להצעתם וניגש להוצאת התכנית לפועל. כך יצאה לפועל ההתיישבות השניה של פתח תקוה בשנת תרל"ח.

וסייע בידו רבות [בידי משפחתו נותרו לפליטה כ-50 מכתבי הסכמה של גדולים כגון ר' הלל ליכטנשטיין (1850), ר' שמעון סופר מקראקא, המהר"ם שיק, ה"ייטב לב', ה'מחנה חיים', ה'קול ארי', ר' חיים צבי מנהיימר, ר' שלמה גאנצפריד, ועוד זאת לאחר שהחכם באשי של איסטנבול קרע כ-200 מכתבים מפחד הממשלה התורכית, אשר נתבקש להמליץ בפניה על התכנית.

בשנת תרל"ה ביקר בארץ הנדיב הידוע, השר משה מונטיפיורי. ר' עקיבא יוסף לא השתתף בקבלת הפנים לכבודו מפחד ראשי הכוללים, ומהאימים לרוצחו נפש, אך שלח לו את ספריו. כתשובה שלח לו השר מונטיפיורי סכום כסף הגון, וציין כי תכנית המעל"ה מוצאת מאד חן בעיניו, והוא מוכן להפעיל את החברה כדי ליישב את הארץ, אלא שקודם לכן עליו להתייעץ עם 'אגודת אחים' בלונדון, שבלעדיה לא יוכל לעשות דבר. ר' עקיבא יוסף שמח מאד על התשובה וקיווה שהנה נמצאו גואלים לתכניתו בעלי השפעה, כסף וכח. הוא מיהר למסור לכורך 40 עותקים של החוברות שלו 'המעל"ה' כדי לשולחם לאגודת אחים בלונדון, אולם הדבר נודע לראשי כולל אונגרין, ואלו

אליהו מני רבה של חברון, בנו ר' סולימאן ור' דוד גוטמן, נשארו נאמנים לו לאורך כל הדרך, ויחד איתו ניסו להקים ישוב במוצא ובסביבות חברון (גם ר' מנחם מאניש שינברג מיקירי ירושלים נשאר איתו במסירות נפש ויותר על החלוקה). במר נפשו על פרוק החברה 'מעל"ה' כתב ר' עקיבא יוסף -

'מה לכם אם יעמוד כולל או חברה כזו ולא תהיה כוהנת כפונדקית... החברה 'כל ישראל חברים' אשר כל מטרתה להסית, להאביד... עם ה'... לא ירדפו, כי אם מחניפים... ועלינו עמדו להשחית'.

ר' עקיבא יוסף לא זנח את תכניתו הלכה למעשה. החזון והמעשה הלכו אצלו יד ביד. לכן סייר בארץ, ובכל ראש חודש רכב על חמור למקום אחר בסביבות ירושלים כאמרו, כי על ידי כך קונים את ארץ ישראל, כמו שאמר הקב"ה לאברהם 'קום התהלך בארץ'. בנוסף, היה גם מחפש תדיר אחר שטחים מתאימים ליסוד מושבות. כשנה וחצי לפני יסוד פתח תקוה, שיגר שליח לגדולי ישראל בחו"ל בענין ישוב ארץ הקודש. עיקר מטרתו הייתה לעורר את גדולי ישראל ועשירי עמנו לעזרת ארץ ישראל. חותנו ר' הלל מקולומייא עמד לימינו

קדושת ציון • גליון ס"ז, כסלו ה'תשע"ז • עמוד י"א

ארץ ישראל ובניינה – תעשה ולא מן העשוי

תקציר המאמרים הקודמים:

במאמרים א' – ג' (ראו גליונות 10 – 13) נתבאר, שלתקופה הקרויה 'משיח בן יוסף' ישנן ה' שמות ומאפיינים, והם:

א] עקבתא דמשיחא; **ב**] אתחלתא דגאולה; **ג**] קץ המגולה; **ד**] קיבוץ גלויות ופריקת עול שעבוד מלכויות; **ה**] פקידה.

במאמרים ד-ה (גליון 14-15) חזרנו והתמקדנו בשם הרביעי – 'קיבוץ גלויות', והבאנו מהגר"א (פיק"ז כ"ו; קול המור פ"א), שקיבוץ גלויות נעשה על ידי פעולות טבעיות ויזומות של בני אדם, ממש כפי שהיה בפקידת כורש בימי בית שני. ובמאמר זה נשלים ענין זה בס"ד.

□ □ □

כתב בקול התור (פרק א' סימן ז'): "עשה והצליח. אחת התכונות של משיח בן יוסף – הצלחה ע"י עשייה, כמו שכתוב ביוסף (בראשית ל"ט, ג; ואלהן ל"ט, כ"ג) – וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֲשָׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ".

ונודע למשגב דבר רבנו [הגר"א]: שתי המצוות שהאדם נכנס בהן שלם בכל גופו, הן סוכה וארץ ישראל. ורמזו נתן לזה בפסוק (פסלים ע"ג, ג) וַיְהִי בְשָׁלֶם – סֶפֶד וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן.

והוסיף: סוכה מצוותה תעשה ולא מן העשוי, אף ציון כך" (ועיי"ש פ"ג במיה"מ מ"ג).

בספר "חזון ציון" (עמוד 35) הובאו דברי הגר"א אלו בתוך ההספד שנשא תלמידו הגאון רבי בנימין ריבלין משקלוב (א"צ הג"ר הלל מסגר קול המור) על רבו הגר"א בשנת תקנ"ח. והוסיף וציטט מהגר"א – "ומהו 'תעשה ולא מן העשוי' לגבי ציון? בשיבתנו לתוכה, ובשקידתנו בבניינה!" [א].

□ □ □

נציין כעת מספר מקורות לכך, שסוכה וארץ ישראל – בחינה אחת להן:

א. זוהר חדש פרשת חקת (פ"ה): "אַרְעָא קְדִישָׁא – סוכת דוד".

ב. זוה"ק פרשת אמור (ק"ג – ג' ק"ד): "וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב בְּפָסוּת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים... דְּמֵאֵן דְּאִית לִיה חוּלְקָא בְּעָמָא וּבְאַרְעָא קְדִישָׁא, יְתִיב בְּצִלָּא דְמְהִימְנוּתָא". הרי תלה את הישיבה בסוכה במי שיש לו חלק בארץ ישראל.

ג. כתב הגר"א (דרכי אליהו, פרשת צלק, מהדורה טיפול כ"ב, ב'): "כיבוש ארץ ישראל על ידי יעקב, ולכן נקראת 'ישראל', על שם ישראל סבא". וממשיך הגר"א (שם מהדורה טיפול, כ"ב, ב'): "...וסוכות כנגד יעקב, וכמ"ש ויעקב נסע סכתה". הרי רואים, שארץ ישראל וסוכה – בחינה אחת הן, ושניהם כנגד יעקב אבינו.

ד. מקור נוסף, שלא רק שארץ ישראל הוקשה לסוכה, אלא שארץ ישראל עצמה נקראת סוכה:

על הכתוב (פסלים ע"ג, ג) וַיְהִי בְשָׁלֶם סֶפֶד וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן, פירש התרגום: 'וזהוה בירושלם בית מקדשיה', והיינו שביהמ"ק נקרא 'סוכה' (עיי'ן

בראשית רבה נ"ו, י; ונצי"ב הגר"א לשיר השירים א', ו' ושם נהפכה 478 במהדורת מוסד הרב קוק).

ובית המקדש הוא הפרי הפנימי של כל ארץ ישראל (רמ"ד וואלף, דברים, משנה למנן, עמוד מ"ו). וא"כ כל ארץ ישראל בבחינת 'סוכה'.

ה. ההיקש בין ארץ ישראל לסוכה עולה גם מכך, ששתיהן נקראות על שם השכינה, המכונה

'ארץ' ומכונה גם כן 'סוכה', ואם כן בשורשם – ענין אחד הן [ויתבאר להלן בהרחבה].

ארץ ישראל וסוכה – גוף השכינה – בה מתקיים "תעשה ולא מן העשוי"

הטעם לכך, שבין סוכה ובין בארץ ישראל ישנה מצות "תעשה ולא מן העשוי" הוא משום שבשכינה יש מצוה שעם ישראל יבנו ויתקנו אותה, ולא שתתקון מאליה, וזאת בבחינת "תעשה ולא מן העשוי", וכמ"ש (ויקרא כ"ו, ג) – 'אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם'. ואמרו בזוה"ק בחוקתי (דף ק"ג, מסווג): "מה זה ועשיתם אותם?.. מי שעושה מצוות התורה והולך בדרךיה, כפיכחל כאלו עשה אותו למעלה. אמר הקדוש ברוך הוא, כאלו עשאתי".

כמו זה אמר רבי שמעון (שמואל ב' ח') וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם [שדוד המלך עשה ותיקן את השכינה הנקראת "שם קדשו"]. וכמ"ש כ"ר מ"ד וואלי (ויקרא, עמ' ר"ט): "...שהרי שמירת המצות גורמת המשכת האורות אל המלכות [השכינה] שנקראת "שם קדשו" כידוע, משום שְׁהֵלֶךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְעָשָׂה מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְהִנְהִיג אֶת הַמַּלְכוּת כְּרֹאֵי, כְּכִיכּוֹל עָשָׂה שֵׁם לְמַעְלָה...".

ומכיון שארץ ישראל וסוכה הם גוף השכינה [כמו שיתבאר בסמוך], לכן גם בהם יש מצות "ועשיתם אותם" – "תעשה ולא מן העשוי".

ארץ ישראל היא גוף השכינה – וכמ"ש כ"ר מ"ד וואלי (בראשית ב', עמ' ט"ז): "הארץ הנבחרת איהי גופא דשכינתא ממש". ומקורו ממה שאמרו (וזה"ק פרשת גמ, ט"ז): "לה' הארץ ומלוואה,

האי קרא על ארעא ד'ישראל' אתמר ד'איהי ארעא קד'ישא. ומלוואה דא שכינתא" ועיי'ן ברכות (י) – "נשמה מלאה את כל הגוף".

וכן רואים מכך, שהשכינה נקראת 'ארץ' – וכמו שאמרו (פיק"ז מ"ג, דף פ"ב): "הארץ דא שכינתא".

הסוכה היא גוף השכינה – כמו שאמרו (וזה"ק אמור דף ק"ג): "כל האזרח ד'ישראל' ישבו בסוכות... תחות צלא ד'מְהִימְנוּתָא". והיינו, שיושבים בצל השכינה הנקראת "מְהִימְנוּתָא" (עיי'ן וזה"ק מרומה קל"ד).

וכן רואים מכך שהשכינה נקראת "סוכת שלום", וכמו שאמרו (וזה"ק בראשית מ"ח): – "האי סכת שלום מְטְרוֹנִיתָא דְעֵלְמָא [השכינה הקדושה] ה'יא". ועוד אמרו (וזה"ק וישלם קע"ב) – "וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכָּתָהּ, דְּאֵי מְהִימְנוּתָא עֲלָאָה [השכינה הקדושה]... [א]".

□ □ □

[השלמה למאמר מהגליון הקודם]

ארץ ישראל – נקודת החיבור בין הקב"ה לעם ישראל

במאמר הקודם נתבאר, שחתונת בני ישראל עם הקב"ה מתבצעת באמצעות ארץ ישראל, וכמ"ש (שעש"ו ס"ג, ה) 'כִּי יָבֵעַל בְּחוּר בְּתוּלָה יִבְעֵלוּךָ בְּנֵיךָ' – שעם ישראל מתחתנים עם ארץ ישראל, ועי"ז וּמְשׁוֹשׁ חֶתָן על פְּלֶה יִשֵּׁשׁ עֲלֶיךָ אֶלְקָנֶךָ – שהקב"ה מתחתן עם בני ישראל.

ביאור הדבר: דרכו של עולם, שחתן וכלה מתקשרים ע"י שמביטים זה בזה, אמנם את הקב"ה אי אפשר לראות, ולכן החתונה עמו מתבצעת ע"י שרואים את בחינת תמונתו כביכול, דהיינו את שכינתו.

וכמו שכתוב על משה רבינו (במדבר י"ג, ח) וַתִּמְנַח ה' יְבִישׁוּ. ואמרו (פיקווי זוהר ח"ג, ס"ג, פ"ה): "וַתִּמְנַח ה' יְבִישׁוּ דְאִיהִי מְטְרוֹנִיתָא" [השכינה הקדושה]. ועוד אמרו (וזהר פנחס, דף רל"ט): "...מַלְכוּת קְדִישָׁא [השכינה הקדושה], דְּאִיהִי תְמוֹנַת כּל "יכל" הוא כינוי לקב"ה".

והיינו, שהשכינה היא הנהגתו ופעולותיו של הקב"ה ("קנאט ה' לנפשו", ס"ג מספרי רמז"ל, עמוד פ"ג), ודרך הפעולות – מכירים את הפועל, ודרך החתימה – מכירים את החותם. וכמו שאמרו (פיקווי זוהר, פיקווי קמאה, דף י"ט): "שִׁמְנֵי כְחוֹתֶם עַל לִבְךָ, וְלֹא יִתְעַדִּי מִיָּן דִּיִּקְנֶךָ [שלא יסור ממנו צורתך] דְּאִיהִי חוֹתֶם דִּילְךָ, שְׁכִינְתָא דִּילְךָ [ר"ל, שכינתך לא תסתלק ממנו. ביהגר"א]... וְחוֹתְמָא דְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא וְדִאי אִיהִי שְׁכִינְתָא [ועל ידי השכינה אנו מכירים בהקב"ה שהוא בעל החותם. מתוק מדבש]".

□ □ □

והנה ארץ ישראל היא גוף השכינה, וכנ"ל בפירוש רמ"ד וואלי (בראשית, ג, ט"ז): "הארץ הנבחרת איהי גופא דשכינתא ממש". וממילא, כמו שהשכינה היא החותמת של הקב"ה, והדרכה מכירים את החותם – הקב"ה, כך ארץ ישראל היא "החותמת" של הקב"ה, שבארץ ישראל הקב"ה פועל ומצייר את כל

קדושת ציון □ גליון ס"ז, כסלו ה'תשע"ז □ עמוד יב

בשנותיו הראשונות בארץ התבונן ר' עקיבא יוסף בעיני הנשר שלו בנעשה בירושלים ותוכניתו ליישב את ארץ ישראל בקנה מידה גדול, אותה הגה עוד בחוצה לארץ, קרמה עור וגידים.

ר' עקיבא יוסף ראה לפניו מטרה אחת, והיא: 'שוב הארץ על ידי יהודים לבנות חורבותיה ולהחזיר עטרה ליושנה'. לשם כך דרש 'התאמצות כללית' כלשונו, לאפשר התיישבות יהודית המונית בארץ, על בסיס כלכלי איתן, כך שהמתיישבים יעמדו בזכות עצמם ולא יהיו כבולים לחלוקה וסמוכים לנצח על שולחן נדיבים.

ר' עקיבא יוסף טען, שצריכה לבוא השתדלות מצידנו (המעושה למטה) בצורה של התיישבות המונית בארץ כמטרה כלל עולמית הנוגעת לאומה כולה.

כצעד ראשון ליישומה של תאוריה זו החל ר' עקיבא יוסף לתכנן ישוב יהודי חי ופורח בארץ ישראל, ישוב שתתקיים בו חקלאות בצד חיי תעשייה ומסחר על טהרת הקודש. רק מעטים יודעים שהוא היה אבי הרעיון של ישוב יהודי חקלאי בארץ ישראל. כדי להסביר את עיקרי תוכניתו, פרסם את ספרו 'מחזירי עטרה ליושנה'.

בשנת תרל"ג פרסם ר' עקיבא יוסף את ספרו 'מחזירי עטרה ליושנה' עם 'כולל העברים', חוברת קטנה בת 38 עמודים בפורמט קטן, המכילה תכנית שלמה ומפורטת מציאותית להפליא כיצד להגשים את חלומה הגדול. ר' עקיבא יוסף האמין באמונה שלמה שרק כאן בארץ הקודש יכולים יהודים לחיות את חייהם באין מפריע לפי רוח התורה, והוא נשא את עיניו להקים בארץ האבות ישוב גדול על טהרת הקודש.

ראוי לציין, כי 30 שנה לפני הקמת התנועה הציונית העלה ר' עקיבא יוסף את תכניתו הנ"ל להחזיר עטרה ליושנה באמצעות ישוב ארץ ישראל על-ידי יהודים. ר' עקיבא יוסף היה בטוח ושלם בדרכו - הקמת התיישבות יהודית עירונית וחקלאית בארץ ישראל תוך הקפדה מירבית על שמירת הדת - עקרונות אלו היוו אצלו הרמוניה נפלאה, ולא הייתה שום סתירה ביניהם, להיפך

הם השלימו האחד את השני בבחינת 'פה תלמוד תורה עם דרך ארץ'. בניגוד לכאלו שבאו לפניו ואחריו ועשו שימוש באותה משנה באבות מתוך מטרה לקרב את ישראל לתרבות העמים ולנתקם מהנאמנות המוחלטת לתורה, הרי שר' עקיבא יוסף שלזינגר שאף לקיים את דברי חז"ל בטהרה כפי שניתנו, בלא כל פניה אחרת.

על עומק ראייתו את הנולד אפשר גם ללמוד מהמאמר שכתב בירחון 'עמוד היראה' בטבת תרל"ט - 'כל מצוה שאין לה דורשין יש לחיצונים בה אחיזה' (זו"ק פיוט). במצווה רבה הזאת המכרעת כל התורה של פדיון ויישוב ארץ ישראל והיה וכו' במצווה שאין לה דורשין וכו' גורמים שליטה לחיצונים כל... יבואו החדשים ויעשו...'

ובמהדורה מאוחרת יותר של הירחון הוא כותב מכתב גלוי: 'הנה שחר קמתי לעשות ע"ד ישוב ארץ ישראל וכו' ורבות צררוננו וכו' על כן לא עלתה בידינו וכו' אמנם כבר נראה בעליל וכו'

ואין ספק עוד כי יהיה דבר זה כי אם 'מי בראש' - אם בן ישי יהיה בראש או בן נבט יהיה בראש'. עיניו היו פקוחות לצרכי העולם ואף לצרכי השעה, ותכניתו היו מפוכחות מאד. הוא פנה בכלל העברים לבני עמו - 'קול קורא פנו דרך ה' ישרו בערבה מסילה לאלקינו'. ר' עקיבא יוסף מסדר בספרו זה את תכניתו הגדולה 'לארגן שלומי אמוני ישראל ולהכין לפנייהם הדרך לישוב ארץ ישראל במימדים נרחבים וכו'.

כל המתבונן בתכנית שנוסדה לפני 140 שנה ישתומם על עומק חזונו של האיש אשר רוח אלקים בו, ואשר בבינתו ראה את הנולד. הוא הציע שיטות מסחריות וכלכליות חדישות כגון שטרי גורל, בהם עשוי אדם לזכות בבית או בנחלה, שטרי קנין, שבעליהם מקבלים נחלה בתשלומים לשיעורים, שטרי אקציות [מניות] - המוצאים על ידי חברות שתתיסדנה לסלילת כבישים ומסילות ברזל, חברות השקאה, מים, חשמל, שמירה, מוצרי מזון ועוד.

מכל תכניתו לישוב ארץ ישראל לא נפל דבר! כולן התגשמו בימינו זו אחר זו, אבל לדאבונו לא על ידי שלומי אמוני ישראל.

לאחר הקמת חברת מעל"ה, החלו החברים בחברה לחפש יחדיו אדמות טובות לקניה בסביבות ירושלים [גם יהושע שטמפפר ממייסדי פתח תקוה היה חבר במעל"ה]. אולם אז החלו הממונים על כולל אונגרין ברדיפות. הם טענו שתכניתו של ר' עקיבא יוסף מסכנת כביכול את חיי הדת ולימוד התורה בארץ.

רדיפות הממונים התבטאו בכתבי פלסטר, בהלשנה לשלטון הטורקי שהוא מבצע פעולות מרד, ואף התנכלו לחייו. ר' עקיבא יוסף לא חת מפני כל, אך האנשים שהצטרפו לחבורה עזבוה לאט לאט מחשש לשלוםם ולשלום בני משפחתם, וכן בשל הדאגה לפרנסתם, שכן הממונים על כולל אונגרין איימו על המצטרפים לחברת מעל"ה בקנסות ובמניעת כספי החלוקה המגיעים להם. רק חבריו המסורים ביותר - ר'

המשך בעמוד יא

המשך ספר קול התור

ביקש לדעת את הקב"ה [קוב"ה ואורייתא חד הוא] דרך ראיית ארץ ישראל גוף השכינה - וְתִמְנַת ה' יְבִיט'.

אותה בקש לידע כל עניינה, שהוא ענין גדול כמו ידיעת התורה, שגבוליה וכל עניינה הן ענייני תורה בת מלך פנימה". והיינו שמשא

פעולותיו, ולכן דרך ארץ ישראל אפשר להכיר את החותם - הקב"ה, וכמש"כ הגר"א (י"ה"ל אור", פרש"ש של, דף ט"ו, ב) "כשבקש [משה] וְאֵרָאָה

הערות מאמר ספר קול התור

ריבלין זצ"ל [המכונה ר' יושע בונה השכונות], נאמנו של הגר"ש סלאנט זצ"ל, בספרו 'ברית אבות בסערת אליהו' (עמוד 155).

[ב] מצות 'תעשה ולא מן העשוי' שנאמרה בסוכה וא"י, וענין הקדמת הכלה (כנס"י) לקראת החתן (קוב"ה) בבנין א"י, שנתבאר בהרחבה במאמר הקודם - שניהם ענין אחד.

וכפי שרואים בוה"ק בראשית (ל"ה, פ. ו) ועין פיוט'ם שמוט (י"ג), ובוה"ק בהר (ק, ט), שג' הענינים: א] שצריך שהכלה תקדים לחתן. ב] 'באתערותא דלתתא תליא אתערותא דלעילא'. ג] 'ועשיתם אותם שצריך לבנות השכינה' - הם ענין אחד. והרי נתבאר ש'תעשה ולא מן העשוי' כלפי סוכה וא"י - מושרש ב'ועשיתם אותם' - שצריך לבנות השכינה, וא"כ תולמ"ה בכלל סעיף ג', שהוא ענין אחד עם סעיף א'. והבן.

בשני התלמודים, ובמדרשים, ובחבורי רבנו הגר"א ורעיונותיו על קבוץ גלויות וישוב ארץ" (מסוך מכתב הג"ר אליהו ראש רא"צ ירושלים, בראש הספר 'מדרש שלמה') - שמסר את דרשת זקנו הנ"ל בשם הגר"א, להרב שלמה ולמן ריבלין מו"ל ספר 'חזון ציון' (עיי"ש דהערה 23, והערה 38). והגר"צ ריבלין גם הפיץ אותה בדרשותיו שהיה דורש ברבים על עניני ארץ ישראל והגאולה, ואותה הדרשה עשתה לה כנפיים, ועברה מפה לאוזן, עד שנתקבעה בפי שלומי אמוני ישראל.

אתה הראית לדעת - שיש דברים שלא כתובים במפורש בספרי הגר"א המפורסמים, ונתקבעו בשמו בפי כל ישראל כדברי אמת, וזוהי תלמוד גם לגבי החלק השני של ההיקש בין סוכה לציון - שיש בשניהם 'תעשה ולא מן העשוי'.

מלבד זאת, דרשת 'תעשה ולא מן העשוי' כלפי ארץ ישראל, מפי הגר"א, הובאה ג"כ ע"י הג"ר יוסף

[א] נשאלתי, שהרי דבריו אלו של הגר"א (תעשה ולא מן העשוי), אין להם מקור כתוב בשאר כתבי הגר"א המפורסמים?

והשבתי: שהנה, אתה צריך לשאול ג"כ, על ה'אימרה התאומה' הנלמדת מאותו ההיקש של סוכה וציון - השגורה בפי כל בית ישראל בשם הגר"א - מדוע אין לה שום מקור בכתבי הגר"א הידועים בציבור. ראה בספר 'הגאון החסיד מוילנא' (עמוד כמ"ו - כמ"ז): "ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון: שתי מצוות הן שהאדם מישראל נכנס בהן בכל גופו - מצוות סוכה וארץ ישראל.. (חזון ציון עמ' 35, ולא הובא במקור אחר)".

ובעל כרחק, שעם ישראל סומכים על הספר 'חזון ציון', כלומר, או שסומכים על הספר, או שסומכים על הגאון רבי יצחק צבי ריבלין וצוק"ל [רב שכונת זכרון משה, תלמיד חכם עצום, ש'היה כידוע בקי

תנחומא דברים א' - "ישושם מדבר וציה, מפני מה כתיב כך? ללמדך שבשעה שהקב"ה מגלה שכינתו על ישראל, אינו נגלה עליהם כאחת, מפני שאינן יכולין לעמוד באותה טובה בפעם אחת, שאם יגלה להם טובתו כאחת ימותו כלם... אלא מה הקדוש ברוך הוא עושה? מתגלה להם קמעא קמעא. בתחילה משיש את המדבר, שנאמר ישושם מדבר וציה ואח"כ תגל ערבה ותפרח כחבצלת, ואחרי כן פרוח תפרח, ואחרי כן כבוד הלבנון נתן לה, ואח"כ המה יראו כבוד ה' הדר אלקינו".

ויש להבין, וכי איזו תחילה של התגלות היא זו שמיש את המדבר, וכי מה בכך שמקום שהיה שממה מתחיל לפרוח והופך למקום יישוב! כיצד ניכר גילוי השכינה בהפרחת המדבר, שהוא עניין גשמי מוחלט?!

אכן, ע"פ פשוטו ר"ל, כי עצם הבשורה על השכינה העתידה לבוא היא גילוייה של שכינה קמעא קמעא, ובכך שאנו עומדים ורואים היאך המקום הולך ומכין עצמו מבחינה גשמית, אנו מתבשרים כי הנה הנה הוא בא. וכיון שאין כבודה של שכינה להיות בארץ שממה וחרבה, לפיכך עומד הקב"ה ומכין לעצמו את מקומו תחילה בכל ענייני צרכי הגשם להתאימו לייעודו לעמוד לכבוד ה' הדר אלקינו, ובכך אנו מתבשרים בבשורת הגאולה העתידה.

וכך בתחילה משיש את המדבר - דהיינו הופך את מקום הארץ הלזו הנשמה - השממה המוחלטת, למקום פורח [ואף מקומות מדבר ממש נעשים למקומות יישוב פורחים]. ואח"כ הופך את אותו המקום הראוי ליישוב, למקום שהחיים בו שוקקים והומים ומרובים כצאן אדם. ואח"כ מעמיד את כבוד הלבנון, דהיינו כבודו של מקום המקדש, ועיר האלקים המושפלת עד שאול תחתיה מתחילה אף היא להתכונן מבחינה גשמית להתאים לשמש כעיר לקודש ולמקדש. וכלולה בזה גם הכנת המקום מבחינה גשמית להכיל ריבוי עולי רגלים בסביבות ירושלים, כגון ע"י הכנת בתי הארחה גדולים בריבוי גדול סביב אותו מקום וכבישת הדרכים ומבואות העיר להכנס לתוכה המון עם בריבוי גדול. כל הדברים הללו הינם בבחינת 'רגלי מבשר' לעת בוא כבוד ה' הדר אלוקינו, בעת בה תמלא הארץ דעה את ה' ויבטלו רשעים ושלטונם מן העולם.

"וידעו הגוים אשר ישארו סביבותיכם כי אני ה' בניתי הנהרסות נטעתי הנשמה אני ה' דברתי ועשיתי" (יחזקאל ל"ז, ל"ז).

אמנם יתכן, שדברי המדרש ירמזו לתהליכי הגאולה האמתיים, ואפשר לומר שכל אותם ביטויים "משיש את המדבר... ואח"כ תגל ערבה ותפרח כחבצלת, ואחרי כן פרוח תפרח, ואחרי כן כבוד הלבנון נתן לה, ואח"כ המה יראו כבוד ה' הדר אלקינו" הינם משל לשלבי הגאולה המוזכרים בגמ' כמבואר במגילה י"ז: "סדר התפילה נתקן על-פי סדרי הגאולה. ישנה גאולה ראשונה, שהיא ביטול גזירת שעבוד מלכויות וצרותיהם המכוונת כנגד ברכת ראה בעניינו, ואח"כ קיבוץ גלויות - כנגד תקע בשופר, ואחריה כסדר הברכות שבתפילת שמו"ע - השבת הסנהדרין, כילוי המינים, הרמת קרן צדיקים, בנין ירושלים, משיח בן דוד והשבת העבודה,

שכל אלו הם מסדרי תיקון העולם בגאולה.

במאמר זה ובמאמרים נוספים אחריו נשתדל בעז"ה לעסוק מעט בסדרת תהליכים אלו.

□ □ □

כשאנו מתבוננים באותם סדרי גאולה, מעניין להיווכח בחלוקה שישנה ביניהם, בין אותם תיקונים נצרכים שאנו מצווים עליהם בתורה,

לבין התיקונים שאינם מוטלים עלינו, דהיינו שאין הם מצוה מן המצוות האמורות בתורה, שאותן מצוות אינן מתבטלות אלא מחמת האונס, אך כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה להשתדל לבטל האונס ולקיים המצווה.

כי הנה ההצלה משעבוד מלכויות ופריקת עול אמות העולם מעלינו אין אנו מצווים בה. אדרבה, הרי מבואר בגמ' שהשביעי הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם (כמוצטט ק"ב) - הרי שאסור למרוד בהם בטרם נודע לנו שבא זמן החפץ מלמעלה לגאלם. וא"כ גאולה ראשונה זו אינה מוטלת על ישראל.

לעומת זאת לגבי קיבוץ גלויות, הרי מוטל על כל איש ישראל לעלות וליישב את הארץ ולקיים מצוות יישוב ארץ ישראל, וכמבואר ברמב"ן, שזהו שאמרה תורה "וירשתם אותה וישבתם בה" (שפסוק העשירי ד'). אף שגם במצווה זו ישנה הגבלה שלא לעשות עליה זו בכח וביד חזקה כנגד שלטון האומה השולטת בארץ, מ"מ בכל שנות גלותנו היינו מצווים בה במקום שאפשר לקיימה באופנים כשרים, כמו בהשתדלות לרישיון האומות ובעליה של יחידים, או בעליית רבים שלא בדרך מלחמה בכח וביד חזקה, וכמבואר בש"ס, שאף בזמן הגלות קיימת מצוה זו, ותקנו תקנות רבות לחיזוק יישוב א"י והיותה ביד ישראל, עד שאמרו שלגודל חשיבותו הוא דוחה שבות של אמירה לנכרי בשבת.

כמו"כ לגבי מינוי סנהדרין, הרי המצווה מוטלת עלינו - "שצונו למנות שופטים ושוטרים שיכריחו לעשות מצוות התורה ויחזירו הנוטים מדרך האמת אליה על כרחם ויצוו לעשות הטוב ויזיירו מן הרע... (ספר המלכות ללמנ"ס מ"ע קע"ו), וממילא כלול בזה גם ביעור הרשעים

והרמת קרן הצדיקים.

וכן לעניין בנין ירושלים - שבפשוטו היינו בנין בית המקדש - ועניין העמדת מלכות משיח בן דוד, הרי אנו מצווים בהם כשאפשר לנו לעשותם כהלכתם, כמו שאמרו "שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה" (סנהדרין כ'), וכן עניין העבודה הרי הוא כולל הרבה מצוות המפורשות בתורה.

נמצינו למדים כי שני חלקים בגאולה, הראשון שאינו מוטל על ישראל כלל ואדרבה אסור הוא להם, והיינו פריקת עול שעבוד הגויים מעלינו, בזמן שהיינו משועבדים תחתיהם, שלא למרוד בהם בכח, וחלק זה אין לישראל בו אלא התפילה, ואף בזה י"א שהגבילו את אפשרויותינו כמ"ש רש"י בכתובות (ק"ב) "ל"א שלא ידחקו גרסינן לשון דוחק שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי".

לעומת זאת, עומדים שאר ענייני הגאולה בהם צריכים אנו לתפילה ולרחמים כדי שנוכל אנחנו לקיים מצוותינו ולעשותם, והרי הם ככל המצוות שאין אנו פטורים מלהשתדל בהם, למצוא שעת הכושר ולברר האופנים היאך יהיה ניתן לעשותם כראוי. וכמו שמצאנו למרנן גאוני ישראל רבינו עקיבא איגר ורבינו החת"ם סופר ז"ל, שראו לנכון להשתדל בעבור שיתאפשר בזמנם להקריב קרבנות במקום המקדש. [עיי"ש עוד בשו"ת חת"ם יו"ד ב' רל"ו, במה שהאריך לבאר שטומאה וכחנים מיוחסים ובגדי כה"ג אינם לעיובא]

והנה לכאורה היה אפשר לומר, שגם הגאולה הראשונה לצאת מתחת יד שעבוד האומות, גם היא מוטלת עלינו, והיינו ע"י התשובה, אשר בלעדיה לא תיכון הגאולה בין בענייני שעבוד מלכויות ובין בענייני המצוות המוטלות עלינו, שלא נזכה לאפשרות לקיימן, וכמשמעות הפסוקים בפרשת נצבים (ל', כ') "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה" - הרי משמע, שלא נצא מתחת יד האומות ועינינו עד שנשוב בתשובה. וא"כ מצוות התשובה הינה חלק בלתי נפרד מן הגאולה והיא הרי מוטלת עלינו.

אך לפי"ז יש להקשות מפני מה הוצרכה הגמ' במגילה י"ז: שהזכרנו לעיל, לבאר את מה שסדרו את ברכת הגאולה - ראה בעניינו, בברכה השביעית משום ש"בשביעית מלחמות", ומלחמות אתחלתא דגאולה הם, ולא ביארו באופן פשוט, שסדרו זאת אחר ברכת השיבנו וברכת סלח לנו משום שכך הוא הסדר, שאחר התשובה באה הסליחה ואחריה הגאולה, וככל סדר הברכות שסידרום באופן זה, כיון שצורתם לבוא בזה אחר זה.

אך באמת לא קשיא כלל, שהרי כבר מפורש בדברי חז"ל, שאין הגאולה תלויה בתשובה, כמבואר בגמ' בסנהדרין (ל"ב), שאף ר' אליעזר שתק לראייתו של ר' יהושע, שיש קץ מוחלט שאינו תלוי בתשובה, והוא בזמן שתכלה גבורתם של ישראל שיהיו שפלים למאוד, כדפי"ר רש"י

כתב הרמב"ם בפ"ו מהל' דעות ה"א ידרך
 ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו
 אחר ריעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו,
 לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל
 החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק
 מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד
 ממעשיהם. בפרשיות אותן אנו קוראים כעת
 מוצאים הרבה את הסיבוכים שהיו לאבות בכך
 שהיו נצרכים להתגורר יחד עם אנשים ומלכים
 שאינם כשורה, אברהם עם לוט, אבימלך
 ופרעה, לוט עם סדום, יעקב עם עשיו ועם
 לבן, דינה עם שכם בן חמור, מעשים אלו כולם
 טבעיים ואופייניים לתקופה שבה עם ישראל
 אינו נמצא בארצו, ומעשה אבות סימן לבנים,
 שאף אבותינו קודם שהייתה להם ארץ משלהם
 נתקלו במכשולים רבים, שאין אפשרות אלא
 או להתקלקל ולהיות מושפע מהם, או להתקל
 עמהם על כל צעד ושעל.

ובאמת מעיקר עניינה של ישיבת א"י, הוא
 שיהיה מקום מיוחד לעבדי ה' ע"מ שיבדלו
 מהנכרים מלאי התועבות בליבם ובמעשיהם
 המכוערים, וכפי שמתארת התורה את מעשי
 ארץ מצרים ומעשי ארץ כנען. ועל כן ענין
 זה מעיקר החובה של ישיבת ארץ ישראל,
 שנהיה מובדלים מאנשי רשע, וככל שקיימת
 בא"י האפשרות וההזדמנות להקים עם מנותק
 מתועבות הגויים, כן קיימת גם אפשרות
 הנפילה, שיקום עם שדעתו מעורבת עם גויי
 הארצות וילמדו ממעשיהם. על-כן עם בואו של
 עם ישראל לארצו צריכה התורה להזהירו הרבה
 על ז' עממין שלא יושפע מהם. ואכן עיקר
 נפילתו של עם ישראל ארעה משום שהתרחשו
 בדבר זה בכניסתם לארץ, וזה היה עיקר סיבת
 הגלות, וכפי שמתואר בתהילים (ק"ו, ל"ה - מ"ב)
 - "לא השמידו את העמים אשר אמר ה' להם,
 ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ויעבדו את
 עצביהם ויהיו להם למוקש, ויזבחו את בניהם
 ואת בנותיהם לשדים, וישפכו דם נקי דם בניהם
 ובנותיהם אשר זבחו לעצבי כנען ותחנף הארץ
 בדם, ויטמאו במעשיהם ויזנו במעלליהם,
 ויחר אף ה' בעמו ויתעב את נחלתו, ויתנם ביד
 גוים וימשלו בהם שונאיהם".

ובאמת, מטבע הדברים הוא, שכאשר מגיע
 האדם לארצו ויושב בה ישיבת קבע, הוא מרגיש
 בה בנוח ולא בלחץ. וכיון שאינו מרגיש כמיעוט
 בארץ זרים שחייב להסתגר על-מנת להתגונן
 מפני תרבות הרוב, הרי שיושבו על אדמתו
 לבטח, נוטה הוא להתקרב לגוי היושב בארץ
 ולהיות מושפע ממנו ומדרכיו.

והנה אף בזמננו, אף כי החזירנו אלקינו

לארצנו, ומהגוי הערבי כמעט ואין לומדים
 ומושפעים [א], אולם בעוונות רוב יושבי
 הארץ אינם שומרי תורה ומצוות, ועיקר סכנת
 ההשפעה הקלוקלת היא מהם, ונצרכת כאן
 הזהירות המופלגת לא להיות מושפעים מהם,
 ובעיקר משום שעצם הישיבה בארצנו בנחת
 ובשלווה, גורמת להרגיש 'בבית', ותחושת

[א] ואף שקיימת אותה תופעה כאובה של
 התבוללות כאשר בנות ישראל נופלות שבי אחר
 תבולות של ערבים ערמומיים, הן מבינות בדרך-
 כלל די במהרה כי נפלו בפח ואין להן כל שאיפה
 להשתלב בתרבות הערבית

הצורך בהתבדלות נוטה להשתכח ולהעלם.
 ואמנם אמרו חז"ל 'לעולם ידור אדם בא"י ואפילו
 בעיר שרובה גויים, ואל ידור בחו"ל ואפילו בעיר
 שרובה ישראל, אך אין זה פוטר אותנו מהדגשת
 חובת ההיפרדות מאחינו הרשעים, ה' יחזירם
 במהרה לעבודתו. אמן.

לפני תקופה התפרסם מאמר באחד מעיתוני
 ציבור ה'מזרחי', שמביא נתונים רבים לכך,
 שאחוזי היציאה בשאלה בציבור המזרחי עומד
 על כ-30-20%. מחברי המאמר - שני בוגרי
 ישיבות הסדר - מבהירים שלא ניתן להעלם
 מאיום גדול זה על כל ציבור המזרחי, איום
 המעמיד אותם בסכנת הכחדה באם לא יטופל.
 מחברי המאמר הציעו הצעה משלהם לפתרון
 העניין, כאשר מנגד התפרסמו מאמרים אחרים
 המציעים פתרונות אחרים ואף סותרים.

אמנם דבר אחד הוסכם על-ידי כולם, הן
 על כותבי המאמרים והן על המגיבים למיניהם,
 והוא שהבעיה מתחילה ונגמרת בכך, שציבור
 המזרחי לא השכילו (אם השכילו להיפך...) להציב
 מחיצה תרבותית איתנה בינם לבין
 הציבור החילוני, כך שלמעשה רובם ככולם הינם
 בעלי תרבות חילונית קלוקלת, אלא שבנוסף
 לכך, הם מקיימים מצוות ומחזיקים בעמדות
 לאומיות. לנוכח התוצאות ההרסניות של
 שיטתם הקלוקלת, מחובתנו לבצר את חומות
 ההתבדלות. ענין זה, כאמור, צריך משנה
 חיוזק דווקא בבואנו לארץ ישראל, וכאשר
 אנו מתעסקים בהקמתה של ממלכת התורה
 על אדמתה, לטעת בליבנו את הבידול ואת
 הקיטוב שבינינו לבין החברה הקלוקלת
 מבחינה תורנית, מוסרית, ותרבותית.

לאור הדברים, עלינו להוקיע מקרבנו גופים
 שונים ועסקנים שפלים, הקוראים לאחד את
 החברה ולהנמיך את החומות, להראות שהצד
 השני אינו כה מפלצתי כפי שנדמה לנו. אותם
 אנשים הם הם עוכרינו ומחריבינו. ויהי רצון
 שמתוך העיסוק בהעמדת ממלכת התורה על
 מכונה בכל מרחבי ארצנו הקדושה, נדע גם
 להעמיד את האומה על מתכונתה תוך ניתוק
 מוחלט מהחילוניות וגרורותיה. ■

המשך מרגלה להם קמעא קמעא

נגדע, קרנות צדיק תתרוממנה, יבנה עירו
 והיכלו, וטומאת שלטון הרשע הכפירה והמינות
 ואביזרייהו יהפוך למלכות ישראל בקדושה
 ובתיקון שלם, ותחזינה עינינו בשוכו במהרה
 לציון ובחידוש העבודה בימינו, אמן ואמן. ■

הציוניות למיניהם הוא שעשה להם את החיל
 הזה, אלא בא הפדיון הזה משעבוד המלכויות
 מכח הברית והחסד והשבעה לבוא הגאולה
 בעת שהגיעו לשאול תחתית הייסורים ומורקו
 העוונות בייסורי הגלות.

ועתה, רע ומר כי אחר שניתנה
 המלכות לישראל חטא ישראל,
 לשלם רעה תחת טובה להקים
 מלכות זדון וחוקים מתועבים, מקום
 המשפט שמה הרשע, וכס מלכותה
 במרד ופשע.

ואנו נוחיל להבטחת מלכנו
 למחר ולהחיש ולהשלים קיבוץ כל
 גלויותינו, וליתן הכח והחפץ והיכולת
 בידנו לקיים המצוות המוטלות
 עלינו, להשיב שופטינו, קרני רשעים

את לשון הפסוק שהביא ר' יהושע "וככלות נפץ
 יד עם קדש תכלינה כל אלה" (דברים ל"ג, י"ז).

והנה בדניאל שם (דברים ל"ג, י"ז) נאמר על קץ זה
 "כי סתמים וחתמים הדברים עד עת קץ", והיינו
 שכל עוד לא הגיע זמן זה של שפלות ישראל
 המוחלטת לא יוכל איש לידע את עת הקץ, עד
 שיבוא הזמן הזה ורק אז יראו הכל שכבר הגיע
 העת הזאת של "והיתה עת צרה אשר לא נהיתה
 מהיות גוי עד העת ההיא" (ס"ב, ו) ובה "ימורק
 העון ותכלה מהם נפצות הכח שהיה להם
 בקושי הגולה ויקבלו ישראל את המלוכה בארץ
 ישראל" (מגילת דוד ס"ג, י"ז)

נמצא, כי פדיון ישראל ופורקנם מפום
 אריותא לא מכוחנו באה, לא מכח תשובתם של
 ישראל, כמו שאמרו חז"ל, שאין גאולה זו תלויה
 בתשובה, ולא כחם ועוצם ידם של התנועות

עימוד
עיצוב עימוד וסידור
ספרי קודש
 מההקלדה ועד להדפסה
 עימוד רב-טקסט ואינדוקס
 נסיון והמלצות בשפע
 052-7147590

הגיע הזמן שאפסיק לדבר ולפטפט ואתחיל לעשות. אלא שמהי עשיה אצל בחור ישיבה? לשבת וללמוד. אדבר עם ישראל לקבוע אתו חברותא בענינים אלו, ותלמוד גדול, שמביא לידי מעשה.

- ישראל, רציתי לבקש ממך אם תרצה ללמוד משהו.

- מה זה משהו? מקרא? משנה? תלמוד? הלכות? אגדות?

- אולי נתחיל במקרא.

- במה? בתורה, בנביאים או בכתובים?

- תורה אני מכיר. נתחיל בנביאים.

- לשמוע קריאת התורה זה לא נקרא להכיר, זה כמו שאחד שלומד דף היומי גמרא רש"י יאמר שהוא מכיר את התלמוד. אבל איך שאתה רוצה. נתחיל מיהושע?

-כן. מתי נלמד?

-ביחד נלמד בשבת אחרי שחרית, אבל זה לא פוטר אותך מלקבוע זמן קצר בכל יום לקרוא מקרא בבקיות.

- ישר כח! אגב, מישהו עורר אותי, מנין לנו הביטחון שקיבוץ הגלויות שזכינו לו לא עתיד לחזור ולהתפזר? מנין לך שזו היא תחילת הגאולה האחרונה? והרי כל האומר הקב"ה ותרן וכו', והתורה מזוהירה ולא תקיא וגו'.

- כללת כאן כמנהגך מספר נושאים. בא ננסה יחד להתבונן בהם, ונתחיל מן הקל, שהוא שר ועונש, ובפרט בא"י ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה עוד לפני הישוב עצמו. צריך לשים לב - ה' לא הביא אותנו לכאן כצדיקים גמורים ואחר כך נושנו בארץ וחסאנו, אלא כבר מתחילת בואנו הנה בצורה משמעותית כאֵלפים ורבות באנו - כלומר באו אחינו הטועים - ככמעט מנותקים, והמצב בו אנו כעת אינו מחודש, אלא מתחילתו כך הוא. ואם בכזה מצב הביאנו ה', אין סיבה לחשוב שיגרשנו כעת.

- אני מקוה שאינך בא לומר שהקב"ה אינו נוהג עכשיו בהנהגת שר ועונש!

- חלילה, אך ודאי שהוא מאריך אף, ומובטחנו שעתידיים ישראל לחזור בתשובה, ועוד - שהרי נתנבאו הנביאים יחזקאל וזכריה, שאחר שתתקבצנה הגלויות תהא מלחמת גוג ומגוג, ולא לחנם נגזר על ישראל דבר זה.

- לא ידעתי שישאל יסבלו מהמלחמה.

- רק מה חשבת? ועכ"פ מפורש הוא בזכריה "ונלכדה העיר ונשסו הבתים... ויצא חצי העם בגולה ויתר העם לא יכרת מן העיר ויצא ה' ונלחם בגוים..." (זכריה י"ד, ג' - ג).

- אז באמת כתוב "ויצא חצי העם בגולה".

- נכון, אבל המהלך לא יכול לחזור אחורה, ויתר העם לא יכרת מן העיר. מה שה' התחיל לא יתכן שישבו ריקם, ועל זה אמר הנביא "כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזרע ולחם לאוכל כן יהיה דברי אשר

יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי" (ישעיהו נ"ה, ח' - ב').

- ומה תאמר על גאולת בית שני, שודאי אילו היינו ראויים היתה היא גאולה אחרונה, ולכאורה יצא דבר מפי ה' ולא נשלם.

- כבר אמר ישעיה בשם ה' - "בי נשבעתי יצא מפי צדקה דבר ולא ישוב" (ישעיה מ"ה, כ"ג), אלא שבאו בגאולת בית שני לידי שלמות של

בית המקדש ומלכות ישראל, וכן נסדרה אז המשנה, ועל כל פנים עיקר ויסוד המשניות נסדרו בתקופת הבית, וזה יסוד כל תושבע"פ, ותועלת בית שני קיימת עד לתקופתנו, ולולי תקופה זו שהיו ישראל על אדמתם לא היה נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, ועל כן ודאי בבית שני הצליח אשר שלחו ה', אלא ששוב חטאו וגלו.

- כלומר לדברך לא תיתכן גלות לפני שיבנה בית המקדש, ותהיה תועלת ומטרה ברורה בעם ישראל ובתורתו מכך שהחזירנו אלקינו לארצנו, אבל אחרי זה אפשר שנגלה, רח"ל?

- לא מסתבר. מסורת היא ביד ישראל, שלא יחרב הבית השלישי, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק "תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך" (איכה ד', כ"ג) שהוא מגלות אדום והלאה (ד"ר ע"ג).

וגם מסברה יש לחלק בין גאולת בית שני שהיתה שבעים שנה אחר החרב, או יותר נכון חמישים ושתים שנה, לבין גאולה זו שבאה אחר כאלפיים שנה מחרבן הבית, בפרט שכל המתבונן יראה שלא התחילה במאה השנים האחרונות, אלא כבר מזמן הענקת שוויון הזכויות ליהודים בארצות גלותם לפני כמאתיים שנה, שמלבד עצם ההצלה בזה שיצאו מעט מעוצם קושי הרדיפות (אמנם לא לגמרי, שהרי אין צריך להזכיר את מרדן יהודים אירופה ה"ד ומה שהציב נדל מלכות רשע הקומוניסטים והסובורניסטים שקמו וכו'), הרי שבלי הענקת שוויון הזכויות שגרם לאומות העולם להתייחס לישראל כאל בני-בנים, לא היתה אפשרות שייסכימו לתת לנו את ארץ ישראל. ואפשר גם להתבונן על פריחת הלאומיות שהתחוללה באירופה, אשר גרמה אף לנרדחי ישראל לחפוף בלאומיות ולהקים את הציונות. ויחד עם הכאב והצער על הצורה בה

הם באו לדברים אלו ועם כל המרירות על כך שפושעי ישראל הם שהעמידו כאן את המדינה וכתוצאה מכך רחוקה היא מדרך ה', הרי אי אפשר להתעלם מלראות כיצד הוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם, ומיד אחר שקמה כאן המדינה (אשר נצטדיה לא היה סובי לקיפן גלויות צממדיס גלו), פסקה רוח הלאומיות מן האירופים, שכבר אין צורך בה לישראל. ועוד אפשר להתבונן על כל השנים שקדמו, שבתהליך ארוך הביאו לידי נתינת שוויון זכויות וכו' - הרי שאי אפשר לומר שמהלך של אלפיים שנות גלות יסתיים בפחות מאלפיים שנות גאולה, ובבית שני היה מהלך שבעים שנות גלות שהביא לכארבע מאות שנות גאולה. אפשר עוד הרבה מאד להאריך בזה... אמנם מלבד כל זאת, תסביר לי דבר אחד - נניח שר"ל היית צודק והיתה אפשרית גלות נוספת, נניח שלא היו לנו נביאים שהיו רומזים לנו שבתחילת הגאולה יהיה קיבוץ הגלויות בעיקר מרחוקים, הרי זה ודאי שכעת אנחנו במצב שיכול להפוך לגאולה, שיהא קיבוץ גלויות זה קיבוץ אחרון ויהא השלטון ששולטים ישראל על עצמם שלטון של תורה - אם ע"י שיחזרו אחינו הטועים בתשובה, ואם ע"י ריבוי הדבקים בה, ואין הדבר תלוי אלא בנו. איך אפשר להתעלם? אדרבה, אם זה לא מובטח הרי הצורך לפעול למען זה גדול בהרבה, ויש לנו מחויבות אין סופית המוטלת על כתפינו.

- אולי זה תלוי בטיפוסים, אבל אני מרגיש שאם אני מובטח שאצליח, כלומר שמובטח שזו תהא גאולה אחרונה, אני גם יותר עושה ופועל. אך לא הבנתי מה שאמרת שהנביאים רומזים שתתחיל הגאולה ברחוקים

- ישעיהו אומר "והנה אלה מצפון ומים ואלה מארץ סינים..." (מ"ט, ג'), כלומר קיבוץ גלויות, ומיד אח"כ "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני" (ס"ג, ד'), כלומר ציון, שזה ביהמ"ק וירושלים, אומרת "עזבני ה'", שמלבד שבפשוטו אפשר לומר שהוא מחמת שאף אחר הקיבוץ לא היתה ירושלים ביד ישראל עד תשכ"ז, ואף עד עתה לא נבנה ביהמ"ק, נראה יותר שעיקר הכונה לומר, שציון היא נשמת כנסת ישראל, שלא רואה ענין בקיבוץ גלויות ושלטון ישראל כל זמן שאין השראת השכינה, אין ביהמ"ק, אין נבואה, אין שלטון התורה וכו'. ובעצם אפשר לומר שהציבור שלנו הוא ציון, שאומר "אין כאן גאולה ואפילו לא אתחלתא" וכו', וה' עונה לציון "שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך חי אני נאם ה' כי כולם כעדי תלבשי ותקשרים ככלה" (ס"ג, ט'), כלומר הנה זה שכולם נקבצו באו לך כבר קרה, רק תרימי את העיניים ותראי! ומה שאת טוענת שהם רחוקים ואינם שייכים לענין הגאולה - חי אני נאם ה' כי כולם כעדי תלבשי ותקשרים ככלה, כלומר שיחזרו בתשובה ויהיו לך לתכשיט ועדי.

- אני נזכר עכשיו שהראית לי בעבר ביחזקאל בחזון העצמות היבשות שקודם תהא שלמות הגוף, ואח"כ תבוא הנשמה לשכון בו.

- אמת! אתה רואה - בלי ללמוד נביאים אי אפשר להבין את התקופה, טוב שאנחנו מתחילים, וה' יפתח לבנו בתורתו.